

مرداد ۱۴۰۱
مسلسل ۱۸۳۲۵

**مجموعه مطالعات بررسی طرح‌های عمرانی
(تملك دارایی‌های سرمایه‌ای) استان‌ها در سال ۱۳۹۸:
۸. استان مرکزی (ویرایش نخست)**

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۸۳۲۵

کد موضوعی: ۲۲۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: مجموعه مطالعات بررسی طرح‌های عمرانی (تملك دارایی‌های سرمایه‌ای) استان‌ها در سال ۱۳۹۸: ۸. استان مرکزی (ویرایش نخست)

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه اقتصاد منطقه‌ای و بین‌الملل)

تهیه و تدوین: زهرا ذاکری

همکاران: مجتبی اسفندیاری، نگار اکبری

ناظران علمی: فرشاد مؤمنی، حسین غلامرضاژاد، علی اصغر بانویی، موسی شهبازی، سیدمحسن

علوی‌منش، مهدی رزم‌آهنگ، سیدعلی روحانی

اظهار نظر کنندگان: حمید فصیحی، سید محمدامین اخوت علویان، عاطفه جلالی موسوی

ویراستار ادبی: مهدیه قمچیلی

واژه‌های کلیدی:

۱. توسعه

۲. توسعه منطقه‌ای

۳. طرح‌های تملك دارایی‌های سرمایه‌ای

۴. استان مرکزی

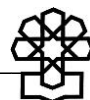

تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۵/۱۳

به نام خدا

فهرست مطالب

چکیده	۱
مقدمه	۵
۱. مفاهیم، پایه‌های آماری، روش و محدودیت‌های مطالعه	۶
۱-۱. مفاهیم	۶
۱-۲. پایه‌های آماری	۷
۱-۳. روش مطالعه	۹
۱-۴. محدودیت‌های مطالعه	۱۱
۲. طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی در سال ۱۳۹۸	۱۲
۲-۱. بررسی موضوعی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی	۱۳
۲-۱-۱. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی برحسب امور	۱۳
۲-۱-۲. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی برحسب فصل	۱۶
۲-۱-۳. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی برحسب برنامه	۲۱
۲-۲. بررسی جغرافیایی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی در سطح شهرستان‌های استان	۲۴
۲-۳. ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی	۳۰
۲-۴. ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی برحسب اعتبار پروژه	۳۴
جمع‌بندی و پیشنهادها	۳۸
پیوست‌ها	۴۱
پیوست ۱	۴۱
پیوست ۲	۴۳
منابع و مآخذ	۴۷

مجموعه مطالعات بررسی طرح‌های عمرانی
(تملك دارایی‌های سرمایه‌ای) استان‌ها در سال ۱۳۹۸:
۸. استان مرکزی (ویرایش نخست)

چکیده

تصویب طرح‌های آمایش استانی در اسفندماه سال ۱۳۹۹ و تأکید بر ضرورت پایبندی استان‌ها به اجرای آن، این سؤال را پُررنگ ساخته که چه میزان طرح‌ها و پروژه‌های انجام شده یا در حال اجرا از محل اعتبارات بودجه‌ای و غیربودجه‌ای در استان‌ها، در راستای پیشنهادهای و اهداف تعیین شده توسط طرح‌های آمایش استانی بوده است؟ از آنجا که پروژه‌های جاری در بودجه‌های عمرانی استان‌ها قبل از تدوین اسناد آمایش تعریف شده‌اند، لذا می‌توان گفت اسناد آمایش حداقل تا سال ۱۴۰۰ نقشی در ایجاد پروژه‌های عمرانی جاری استان‌ها نداشته‌اند.

اما پاسخ به این سؤال که آیا اساساً ساختار فعلی نظام بودجه‌ریزی امکان برقراری ارتباط معنادار با نظام تدبیر و برنامه‌ریزی فضایی کشور را دارد یا خیر، می‌تواند در راستای تخصیص بهینه منابع مالی کشور مؤثر باشد. به عبارت دیگر در صورتی که بتوان با عنایت به دستاوردهای اسناد آمایش استانی و ملی، اولویت‌بندی مشخصی برای توسعه هر استان ارائه و درنهایت تخصیص اعتبارات را بر اولویت‌های مذکور معطوف کرد، احتمال تحقق اهداف توسعه‌ای پیش‌بینی شده برای هر استان بیشتر خواهد بود.

به این ترتیب در مطالعه حاضر به‌عنوان گام نخست، شفافیت طرح‌های عمرانی استان مورد توجه قرار گرفته است؛ شفافیتی که تاکنون درخصوص پروژه‌های عمرانی استان‌ها تا بدین حد صورت نگرفته و از سوی دیگر می‌تواند بستر مناسبی برای مقابله با مفاسد احتمالی در این زمینه نیز باشد.

به‌نظر می‌رسد واکاوی دقیق طرح‌های عمرانی استان‌ها از منظر «موضوعی»، «جغرافیایی»، «طول عمر»، «درصد تخصیص» و «اندازه» در سطح استان و شهرستان‌های مربوطه می‌تواند تصویر قابل اتکایی از وضع موجود ارائه دهد و درنهایت امکان پاسخ به سؤال فوق را از طریق انجام مطالعات تکمیلی فراهم کند.

از سوی دیگر مسئله طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها از آن جهت اهمیت دارد که طولانی شدن عمر پروژه‌ها و عدم حصول دستاورد قابل اتکا علی‌رغم صرف زمان و منابع فراوان، به یکی از معضلات جدی طرح‌های عمرانی کشور مبدل شده است. به عبارت دیگر، طولانی شدن عمر پروژه‌های عمرانی یک استان به این معناست که بخشی از برنامه‌های عمران و توسعه استان، متمرکز بر موضوعاتی است که سال‌ها پیش برنامه‌ریزی شده‌اند. بنابراین نوعی وابستگی به مسیر طی شده در تخصیص منابع مالی مشاهده می‌شود و بخش قابل ملاحظه‌ای از منابع عمرانی استان، بدون توجه به اصول و مبانی آمایش سرزمین و نیازها و مقتضیات روز استان، صرف پروژه‌هایی می‌شود که مدت‌ها پیش، برنامه‌ریزی و آغاز شده‌اند.

در ادامه مهم‌ترین دستاوردهای مطالعه حاضر در ارتباط با طرح‌های عمرانی استان مرکزی در سال

۱۳۹۸ ارائه شده است:

- در سال ۱۳۹۸، تعداد ۱۸۵۳ پروژه عمرانی ذیل ۱۰ امور، ۳۱ فصل، ۷۲ برنامه و ۳۲۷ طرح، در استان مرکزی فعال بوده است.
- قدیمی‌ترین این پروژه‌ها از سال ۱۳۶۹ آغاز شده و ۳ دهه از آغاز عملیات اجرایی آن گذشته است.
- مجموع اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه‌های مذکور بالغ بر ۲۹ هزار میلیارد ریال بوده که در مجموع ۴۹/۶ درصد اعتبارات یاد شده (در حدود ۱۴/۴ هزار میلیارد ریال) برای اجرای این پروژه‌ها تخصیص داده شده است.
- متوسط عمر پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی در سال ۱۳۹۸، معادل ۵/۷ سال بوده است.
- «امور اقتصادی» با ۲۹/۸ درصد سهم و «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» با ۲۳/۷ درصد سهم، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌های استان را به‌خود تخصیص داده‌اند.
- «امور اقتصادی» از منظر اعتبارات تخصیص‌یافته با اختلاف فاحشی نسبت به سایر امور در رتبه نخست قرار دارد.
- سهم «امور اقتصادی» از کل اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان ۴۶/۳ درصد است.
- «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» با سهم ۲۹/۸ درصدی از اعتبارات تخصیص‌یافته در رتبه دوم قرار گرفته است.
- سه فصل «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری»، «اداره امور عمومی» و «کشاورزی و منابع طبیعی» به‌ترتیب با ۱۳/۷، ۱۳ و ۱۲/۳ درصد، بیشترین سهم را از تعداد پروژه‌های استان به‌خود اختصاص داده‌اند.
- فصل‌های «منابع آب» و «آب و فاضلاب» به‌ترتیب با ۲۷/۷ و ۲۴/۲ درصد، بیشترین سهم را نسبت به سایر فصول از اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان دارند.
- سه برنامه «تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات» (فصل اداره امور عمومی - امور خدمات عمومی)، «توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای» (فصل حمل‌ونقل - امور اقتصادی) و «ارائه خدمات آب شهری و روستایی» (فصل آب و فاضلاب - امور مسکن، عمران شهری و روستایی) بیشترین سهم از تعداد پروژه‌ها را داشته‌اند.
- سه برنامه «عرضه آب» (فصل منابع آب - امور اقتصادی)، «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب» (فصل آب و فاضلاب - امور مسکن، عمران شهری و روستایی) و «توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای» (فصل حمل‌ونقل - امور اقتصادی) بیشترین سهم از اعتبارات تخصیص‌یافته را به‌خود اختصاص داده‌اند.
- ۶۳ برنامه عمرانی استان مرکزی، علی‌رغم دربرگرفتن ۱۰۴۲ پروژه از مجموع ۱۸۵۳ پروژه عمرانی استان (معادل ۵۶/۲ درصد کل پروژه‌ها) فقط ۲۶ درصد از کل اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان سهم داشته‌اند.
- ۴۳ برنامه از ۶۳ برنامه یاد شده، هریک سهمی بسیار اندک و کمتر از ۰/۵ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته استان را جذب کرده‌اند.
- شهرستان «اراک» به‌عنوان مرکز استان، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌ها (۱۲/۸ درصد) و اعتبارات تخصیص‌یافته استان (۳۵/۲ درصد) را به‌خود اختصاص داده است.
- در مطالعه حاضر به‌منظور طبقه‌بندی پروژه‌های عمرانی جاری در استان مرکزی از دو ماتریس «عمر - درصد تخصیص» و «اندازه - اولویت» بهره گرفته و درنهایت مبتنی بر دو ماتریس مذکور اولویت‌بندی مشخصی جهت مواجهه با پروژه‌های مذکور ارائه شده است. در ارتباط با ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای هر استان از طبقه‌بندی زیر بهره گرفته شده است:

- **طبقه یک:** پروژه‌های با طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)
 - **طبقه دو:** پروژه‌های با طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)
 - **طبقه سه:** پروژه‌های با طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)
 - **طبقه چهار:** پروژه‌های با طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)
 - **طبقه پنج:** پروژه‌های با طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد)
- براساس طبقه‌بندی فوق ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان تشکیل و نحوه برخورد با هریک از مناطق ماتریس عمر- تخصیص با اولویت‌بندی پنج‌گانه زیر تبیین شده است:

الف) اولویت ۱: طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)

- ویژگی: چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور نیست.

- پیشنهاد نحوه برخورد:

- نظارت و بررسی دقیق پروژه،
- آسیب‌شناسی علل تأخیر،
- تصمیم‌گیری درخصوص توقف، اصلاح، واگذاری یا ادامه پروژه.

ب) اولویت ۲: طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)

- ویژگی: به دلیل تخصیص بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز پروژه، گزینه توقف چندان مطرح نیست.

- پیشنهاد نحوه برخورد:

- نظارت و بررسی دقیق پروژه،
- آسیب‌شناسی علل تأخیر،
- اتمام یا اصلاح پروژه.

ج) اولویت ۳: طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)

- ویژگی: از وضعیت مناسبی نسبت به سایر گروه‌ها برخوردارند و به اتمام رسیدن آنها در افق کوتاه‌مدت محتمل است.

- پیشنهاد نحوه برخورد:

- تخصیص اعتبار باقیمانده و اتمام پروژه.

د) اولویت ۴: طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر

متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)

- ویژگی: شرایط بینابینی نسبت به دو اولویت نخست دارند، اما با توجه به شرایط متعادل‌تر آنها، در اولویت چهارم قرار گرفته‌اند.

- پیشنهاد نحوه برخورد:

- نظارت و بررسی دقیق پروژه،
- آسیب‌شناسی علل تأخیر پروژه‌های قدیمی‌تر،
- تصمیم‌گیری درخصوص توقف، اصلاح، واگذاری یا ادامه پروژه.

هـ) اولویت ۵: طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد)

- ویژگی: هنوز انحراف جدی درخصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است.

- پیشنهاد نحوه برخورد:

- نظارت بر پروژه با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی.
- اگرچه بخشی از پروژه‌های مورد بررسی در طبقه طرح‌های مستمر قرار می‌گیرند، اما با توجه به تخصیص کم و گاه طول عمر بالای طرح‌های مستمر (نظیر تعمیر و نگهداری)، به‌نظر می‌رسد واکاوی دقیق تمامی پروژه‌های عمرانی اعم از مستمر و غیرمستمر و انتخاب نحوه صحیح مواجهه با آنها از ضرورت بالایی برخوردار است.
- در ادامه مهم‌ترین نکات حاصل از اولویت‌بندی پروژه‌های عمرانی جاری در استان مرکزی براساس متدولوژی فوق‌الذکر ارائه می‌شود:

- ۲۴/۱ درصد پروژه‌های عمرانی استان مرکزی، در زمره پروژه‌های «بسیار کوچک» قرار می‌گیرند. ۵۱/۳ درصد پروژه‌ها «کوچک» و ۲۰/۱ درصد آنها «متوسط» است و درنهایت، پروژه‌های «بزرگ» و «بسیار بزرگ»، به‌ترتیب ۴/۲ و ۰/۴ درصد از کل پروژه‌های استان را به‌خود اختصاص داده‌اند.
- از میان ۳۲ پروژه‌ای که براساس ماتریس عمر - درصد تخصیص، در اولویت اول تعیین تکلیف قرار گرفته‌اند، ۱۶ پروژه در زمره پروژه‌های «کوچک» قرار دارند.
- پروژه‌های اولویت دوم عمدتاً «کوچک» و «متوسط» هستند.
- عمده پروژه‌های اولویت سوم در گروه پروژه‌های «کوچک» و «بسیار کوچک» قرار دارند.
- همچنین ۹۴ درصد از پروژه‌های اولویت چهار که انتقال آنها به اولویت یک طی سال‌های آتی محتمل است، در زمره پروژه‌های «کوچک» و «متوسط» قرار دارند و اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها بین ۱۰۰ میلیون تا ۵ میلیارد تومان است.
- بیش از ۷۷ درصد از پروژه‌های اولویت پنج که مجموعاً ۶۸ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان را دربرمی‌گیرند «کوچک» و «بسیار کوچک» هستند.

- می‌توان گفت بخش عمده پروژه‌های عمرانی استان که طی یک دهه اخیر بارگذاری شده‌اند از نظر شاخص اندازه، «کوچک» یا «بسیار کوچک»‌اند و برای آنها اعتباری کمتر از ۱ میلیارد تومان در نظر گرفته شده است.

شایان ذکر است تمامی مطالب و تحلیل‌های ارائه شده در گزارش حاضر به‌دلیل عدم ارائه گزارش‌های عملکرد و پیشرفت فیزیکی پروژه‌های عمرانی توسط سازمان برنامه و بودجه کشور، براساس تخصیص ریالی ارائه شده‌اند.

پیوند میان برنامه‌ریزی فضایی کلان با طرح‌ها و پروژه‌های عملیاتی و متعاقب آن امکان‌سنجی، برآورد و تأمین اعتبارات آنها، همواره از عمده چالش‌های کشور بوده است. از طرفی طرح آمایش سرزمین به‌عنوان داعیه‌دار برنامه‌ریزی فضایی کشور همواره در مرحله تهیه و تصویب جا مانده و به جرئت می‌توان گفت طرح‌های آمایش سرزمین تهیه شده (اقدامات ناقص انجام شده در سال‌های برنامه سوم توسعه به بعد)، هیچ‌گاه نتوانستند آن‌طور که انتظار می‌رفت اجرایی شوند یا در طرح‌ها و پروژه‌های اجرایی کشور به‌عنوان سند فرادست تأثیرگذار باشند.

در سال‌های اخیر تهیه و تصویب طرح‌های آمایش استانی و تأکید بر ضرورت پایبندی استان‌ها به اجرای آن، این سؤال را پُررنگ ساخته که چه میزان طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی جاری کشور، در راستای پیشنهادهای و اهداف تعیین

شده توسط طرح‌های آمایش استانی بوده است؟ آیا اساساً ساختار فعلی نظام بودجه‌ریزی امکان برقراری ارتباط معنادار با نظام تدبیر و برنامه‌ریزی فضایی کشور را دارد یا خیر؟ برای پاسخ به این سؤال نیاز است قوانین بودجه و طرح‌های آمایش به تفکیک هر استان و با دقت کامل مورد بحث و بررسی قرار گیرد تا بتوان میزان ارتباط این دو را ارزیابی کرد.

با فرض این موضوع که قانون بودجه باید با منطق مشخص و قابل دفاع، تخصیص بودجه را انجام دهد؛ به‌نظر می‌رسد میزان اعتبارات توزیع شده و تخصیص‌یافته به استان‌ها (فارغ از نگاه صرف به جدول (۱۰) ماده‌واحد قانون بودجه) باید با نیاز، عملکرد و شرایط استان همچنین با رویکرد و هدف قانون ارتباط معناداری برقرار کند.^۱

از سوی دیگر، موضوع شفافیت میزان اعتبارات تخصیص‌یافته به استان‌ها اگرچه به احتمال زیاد باید به‌تفصیل در دستگاه‌های اجرایی مربوطه یا دفاتر موضوعی سازمان برنامه و بودجه کشور یا سازمان‌های استانی آن وجود داشته باشد، لکن در قوانین بودجه‌ای که در اختیار جامعه مخاطب قرار می‌گیرد قابل ردیابی نیست.^۲ این نارسایی در قوانین بودجه می‌تواند ناشی از دو عامل باشد:

- اطلاعات در قانون بودجه قابل تشخیص بوده و فقط از نظر ارائه شکلی در جداول، تفکیک استانی آن موجود نیست.

- اعتبارات از هردو لحاظ ماهوی و شکلی، قابلیت شناسایی استانی را ندارند.

همان‌طور که پیش‌تر نیز اشاره شد، بی‌تردید کشف و برقراری ارتباطات منطقی بودجه سالیانه با برنامه‌های توسعه کشور، هم از بابت ماهیت بودجه‌ریزی و هم از جنبه شفافیت، چالشی اساسی است.

فرایند شفاف‌سازی منابع تخصیص‌یافته را می‌توان با توجه به اطلاعات در دسترس قوانین بودجه و با تحلیل توزیع استانی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای آغاز کرد. شایان توجه است کشف رابطه معنادار میان عوامل برنامه‌ریزی فضایی (مخصوصاً طرح‌های آمایشی) و اجزای بودجه (به‌ویژه طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی) در سطح استان‌ها، نیازمند مطالعات جداگانه است که در آینده در دستور کار قرار خواهد گرفت.

با این مقدمه، برای شفاف‌سازی ساختار طرح‌های عمرانی استانی در مطالعه حاضر، ابتدا پایه‌های آماری و روش مطالعه تبیین شده و در ادامه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان از منظر «موضوعی»، «جغرافیایی»، «طول عمر»، «درصد تخصیص» و «اندازه»، مورد واکاوی قرار گرفته و درنهایت جمع‌بندی گزارش ارائه شده است.

۱. این ارتباط باید از ذهن و رابطه تصمیم‌گیران به‌دور بوده و قابل تشخیص، تبیین و درک برای جامعه کارشناسی و بهره‌بردار باشد.
۲. از یک جنبه می‌توان متصور شد که دولت و به‌تبع آن سازمان برنامه و بودجه کشور (به‌عنوان تدوین‌کننده لایحه و مجری قوانین بودجه که اختیار تام در نحوه ارائه این قوانین را براساس قانون اساسی داراست) به این نوع تفکیک در قوانین بودجه قائل نیست و آن را جزء وظایف خود تلقی می‌کند.

۱. مفاهیم، پایه‌های آماری، روش و محدودیت‌های مطالعه

در این قسمت از مطالعه به تبیین مفاهیم اساسی پیرامون طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای پرداخته و سپس، پایه‌های آماری و روش مطالعه تبیین می‌شود.

۱-۱. مفاهیم^۱

طبق بند «۱۰» ماده (۱) قانون برنامه و بودجه،^۲ «طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای» به مجموعه عملیات و خدمات مشخصی اطلاق می‌شود که براساس مطالعات توجیهی فنی، اقتصادی، اجتماعی توسط دستگاه اجرایی، طی مدت معین و با اعتبار معین برای تحقق بخشیدن به هدف‌های برنامه عمرانی پنج‌ساله به‌صورت سرمایه‌گذاری ثابت یا مطالعه برای ایجاد دارایی سرمایه‌ای، اجرا شده و منابع مورد نیاز آن از محل اعتبارات مربوط به تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تأمین می‌شود. طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از ابعاد مختلف قابل طبقه‌بندی‌اند، به‌طوری که از بُعد مقیاس، به دو دسته «طرح‌های ملی» و «طرح‌های ملی استانی شده (طرح استانی ویژه سابق)»، از بُعد ماهیت، به دو گروه «مستمر» و «غیرمستمر» و از بُعد نوع طرح، به انواع «احداث»، «توسعه»، «مرمت» و غیره تقسیم می‌شوند.

– **طرح‌های ملی:** جنبه استراتژیک دارند و از لحاظ سرمایه‌گذاری، بزرگ و از نظر تکنولوژی، پیچیده‌اند و آثار مترتب بر اجرای آنها نیز از یک منطقه فراتر می‌رود.

– **طرح‌های ملی استانی شده:** مجموعه‌ای از طرح‌های ملی هستند که در پیوست ۱ قانون بودجه به‌صورت استانی مشخص شده‌اند.

– **طرح‌های مستمر و غیرمستمر:** طرح‌های پیوست ۱ قانون بودجه از بُعد دارا بودن سال شروع و خاتمه به دو بخش تقسیم می‌شوند: طرح‌های غیرمستمر (دارای سال شروع و خاتمه) و طرح‌های مستمر (فقط دارای سال شروع) که بیشتر ماهیت تعمیر و نگهداری و تأمین تجهیزات دارند. (فصیحی، ۱۴۰۰)

طبقه‌بندی طرح‌های عمرانی در پیوست ۱ قانون بودجه، بدین ترتیب است که هر طرح در ذیل یک برنامه و هر برنامه در ذیل یک فصل و هر فصل در ذیل یکی از امور ۱۰ گانه جای می‌گیرد. اطلاعات تکمیلی هر طرح شامل تعداد پروژه، شرح عملیات، میزان پیشرفت فیزیکی و ریالی و سایر اطلاعات مالی و نظارتی در موافقتنامه‌ای که به نام هر طرح پیش‌بینی شده ارائه می‌شود. موافقتنامه عقدی است حقوقی، فنی و مالی که دستگاه اجرایی تعهد می‌کند از یک طرف شرح عملیات مندرج در آن را رعایت کند و از طرف دیگر سازمان برنامه و بودجه به‌موازات پیشرفت فیزیکی عملیات، اعتبارات مصوب را براساس تخصیص اعتبار در اختیار دستگاه اجرایی قرار دهد.

– **موافقتنامه طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای:** از تعدادی فرم و ضمیمه تشکیل می‌شود؛ به‌طوری که در فرم (۱) به خلاصه طرح، در فرم (۲) به گزارش توجیهی طرح، در فرم (۳) به منابع تأمین اعتبار هر پروژه ذیل طرح، در فرم

۱. مطالب این بخش از گزارش مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری با عنوان «آسیب‌شناسی امور ناظر بر طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و ارائه راهبردهای سامان‌دهی»، ۱۴۰۰ اخذ شده است.
۲. قانون برنامه و بودجه مصوب سال ۱۳۵۱.

(۴) به اعتبارات برحسب فصول سرمایه‌گذاری، در فرم (۵) به خلاصه پروژه‌ها و در فرم ضمیمه (۲) به میزان و نوع سرمایه‌گذاری در طرح‌ها به تفکیک تأمین منابع (عمومی و داخلی) شرکت‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت اشاره می‌شود.

طبق دستورالعمل اجرایی ماده (۲۳) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴، کارگروه استانی ماده (۲۳)، وظیفه بررسی طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای در سطح استان را برعهده دارد و تصویب نهایی آن به عهده شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان است.

کمیسیون و کارگروه استانی برای عمل به ماده (۲۳) قانون مذکور ایجاد شده است. طبق بند «الف» این ماده، عناوین، اهداف کمی و اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای جدید با رعایت مواد (۲۲) و (۲۳) قانون برنامه و بودجه مصوب سال ۱۳۵۱ و رعایت قانون نحوه اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی براساس گزارش توجیهی فنی (حجم کار و زمانبندی اجرا)، اقتصادی، مالی و زیست‌محیطی و رعایت پدافند غیرعامل از سوی مشاور و دستگاه اجرایی پس از تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، برای یک‌بار و به قیمت ثابت سالی که طرح‌های مورد نظر برای اولین بار در لایحه بودجه سالیانه منظور می‌شود به تفکیک سال‌های برنامه‌های توسعه و سال‌های بعد به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد (فصیحی، ۱۴۰۰).

۱-۲. پایه‌های آماری

براساس اطلاعات ارائه شده توسط «معاونت امور استان‌ها و مناطق سازمان برنامه و بودجه کشور»، به‌طور کلی تأمین اعتبارات طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی در سطح استان‌ها می‌تواند از محل منابع بودجه‌ای و غیربودجه‌ای تأمین شود.^۱ همان‌طور که بیان شد در بودجه‌های سنواتی منابع و مصارف به دو بخش ملی و استانی تقسیم می‌شود که منظور از مصارف استانی، اعتبارات تحت مدیریت شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌هاست که در جدول (۱۰) ماده‌واحد قانون بودجه لحاظ می‌شود. فارغ از ابهام‌های مختلف در بودجه و نحوه عملکرد آن، یکی از ابهام‌های اصلی بودجه را می‌توان نحوه توزیع اعتبار هریک از استان‌ها دانست. زیرا اعتبارات توزیعی استان‌ها به جدول (۱۰) ماده‌واحد محدود نمی‌شود؛ به عبارت دیگر با فرض اینکه همه مصارف در یک مکان به وقوع می‌پیوندند که در محدوده یکی از استان‌ها واقع شده، پس همه مصارف می‌توانند تقسیم‌بندی استانی داشته باشند؛ لکن برخی مصارف که ماهیت ملی پیدا می‌کنند باید از بقیه اعتبارات مجزا باشند. نحوه تمایز مصارف برخی دستگاه‌های اجرایی دارای ماهیت ملی را می‌توان این‌گونه برشمرد:

- دستگاه‌های اجرایی و فعالیت‌های مرتبط با آنها حکم سیاستگذاری یا نظارت عالی را برای کشور دارند و شمول اثر این فعالیت‌ها مربوط به حوزه‌های فعالیت خارجی یا عمومی کل کشور است (مانند مرکز سه قوه و برخی وزارتخانه‌ها یا نهادها)،
- دستگاه اجرایی و فعالیت‌های مرتبط آن، حکم راهبری اجرایی یا سیاستگذاری بخشی را داراست و به عنوان دستگاه اصلی وظیفه هماهنگی دستگاه‌های استانی تابعه را دارد (مانند بخش ملی وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها)،
- ارگان‌های نظامی (و نه انتظامی) و امنیتی،
- دستگاه‌هایی که فقط یک مجموعه مرکزی و ملی دارند و تفکیک عملیات استانی آنها نیازمند پایگاه داده خاص و

۱. برای مطالعه بیشتر مراجعه شود به پیوست ۱.

طبقه‌بندی شده است که در وضعیت کنونی این تمایز امکان‌پذیر نیست (مانند اعتبارات مربوط به برخی صندوق‌های بیمه). در یک نتیجه کلی می‌توان ادعا کرد که اعتبارات مندرج در قانون بودجه سالیانه بجز در چهار مورد فوق‌الذکر، حتی اگر قابل تفویض به استان‌ها نباشد، می‌تواند قابل تقسیم به استان‌ها باشد. همچنین می‌توان گفت ارائه یک بررسی کامل در این زمینه به دلیل کمبود اطلاعات، عدم دسترسی آسان به اطلاعات موجود و طبقه‌بندی شدن برخی اطلاعات، امکان‌پذیر نیست. اما می‌توان بررسی داده‌های مندرج در قوانین بودجه را به‌عنوان گام نخست تلقی کرد.^۱ اصول مهم و حائز اهمیت در تفکیک استانی طرح‌ها در پنج دسته زیر قابل دسته‌بندی است:^۲

- برخی طرح‌ها با اعتبار ملی مربوط به دستگاه‌های ملی و در راستای وظایف حاکمیتی دستگاه‌ها اجرایی می‌شوند که مشخصه تفکیک استان ندارند.

- برخی دیگر از طرح‌های با اعتبار ملی میان تمامی استان‌ها (یا بسیاری از استان‌ها) مشترک بوده و در سطح طرح که در قانون ذکر می‌شود امکان تفکیک نداشته و به احتمال زیاد در سطح پروژه قابلیت تفکیک دارند که به دلیل عدم دسترسی به این سطح از اطلاعات، در این مطالعه امکان محاسبه اعتبار آن وجود ندارد.^۳

- دسته سوم شامل طرح‌هایی با اعتبار ملی است که بین چند استان مشخص تعریف شده‌اند. این طرح‌ها هرچند قابلیت تشخیص استان‌های برخوردار از آن طرح‌ها را دارند، لکن به دلیل مشخص نبودن سهم هر استان از اعتبارات آن طرح، امکان محاسبه سهم اعتباری هر استان وجود ندارد.

- طرح‌هایی با اعتبار ملی که براساس نام طرح قابلیت تفکیک استانی را دارا بوده و مکان اجرای طرح کاملاً مشهود و ویژه یک استان است. این طرح‌ها در سال‌های بررسی شده، همواره بیش از نیمی از طرح‌های ملی مندرج در پیوست یک را شامل شده‌اند.

- طرح‌هایی با اعتبار ملی که مبادله موافقتنامه آن در استان انجام می‌شود و با عنوان طرح‌های استانی ویژه قلمداد می‌شود. این طرح‌ها به‌طور کامل قابلیت تفکیک استانی دارند. تا پیش از سال ۱۳۹۷، این‌گونه طرح‌ها در قالب جدولی مستقل در پیوست ۱ قانون بودجه درج می‌شد، اما پس از این سال، جدول مذکور حذف و طرح‌های استانی ویژه به‌صورت ستاره‌دار به‌همراه سایر طرح‌ها در پیوست ۱ قانون بودجه درج می‌شود.^۴

از آنجا که بررسی اعتبارات هزینه‌ای، مؤکداً فارغ از نگاه صرف به جدول (۱۰) ماده‌واحد قوانین بودجه از نظر ماهوی و شکلی قابلیت تفکیک استانی ندارد،^۵ لذا گزارش حاضر مبتنی بر داده‌های پایگاه اطلاعاتی «سامانه نظارت ۴»^۶ سازمان برنامه و بودجه، اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته به استان‌ها از محل اعتبارات بودجه‌ای و غیربودجه‌ای را بررسی کرده است.

۱. هرچند در این راه نیز، عدم دسترسی به داده‌های دارای فرمت قابل ویرایش، مشکل اصلی محسوب شده و تحلیل را زمانبر کرده و در برخی موارد، باعث بروز خطاهایی می‌شود.

۲. اعتبارات استانی جدول (۱۰) ماده‌واحد قوانین بودجه را نیز می‌توان به این پنج دسته افزود. اما از آنجا که نحوه توزیع این اعتبارات و پروژه‌های آن مشخص نیست؛ لذا این موضوع محل بحث نخواهد بود.

۳. در پیوست ۱ بودجه به این ردیف‌ها؛ ردیف‌های گلوبال اطلاق می‌شود.

۴. در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، این طرح‌ها در پیوستی جداگانه با عنوان اطلاعات تکمیلی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ گنجانده شده است.

۵. جهت بررسی این موارد باید اطلاعات لازم از سازمان برنامه و بودجه کشور استعلام و مطالبه شود که به دلیل ماهیت اطلاعات و گزارش، امری ناشدنی جلوه می‌کند.

۶. سامانه مذکور، تمامی پروژه‌های عمرانی استان‌ها که برای آنها موافقتنامه مبادله شده است را براساس کلیه اعتبارات تخصیص‌یافته اعم از بودجه‌ای و غیربودجه‌ای ارائه می‌کند.

۳-۱. روش مطالعه

گزارش حاضر با روش تحلیلی - توصیفی انجام شده است. به عبارت دیگر تلاش شده وضعیت موجود پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان بررسی و به توصیف منظم و نظام‌مند وضعیت فعلی پرداخته شود. به این منظور طبقه‌بندی و توصیف طرح‌ها و پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در هر استان به شرح زیر انجام شده است:

نمودار ۱. فرایند بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان

مأخذ: مطالعات تحقیق.

درخصوص ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای هر استان از طبقه‌بندی زیر بهره گرفته شده است:

نمودار ۲. طبقه‌بندی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای هر استان

مأخذ: همان.

براساس طبقه‌بندی فوق، ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان به شکل زیر ارائه شده است:

جدول ۱. ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (تعداد پروژه)

عمر پروژه	کمتر از ۵ سال	بین ۵ تا ۱۰ سال	بین ۱۰ تا ۱۵ سال	بین ۱۵ تا ۲۰ سال	۲۰ سال و بیشتر
کمتر از ۲۰ درصد					
بین ۲۰ تا ۴۰ درصد					
بین ۴۰ تا ۶۰ درصد					
بین ۶۰ تا ۸۰ درصد					
۸۰ درصد و بیشتر					

مأخذ: همان.

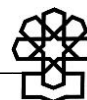
نحوه برخورد با هریک از مناطق ماتریس عمر - تخصیص فوق در جدول زیر تبیین شده است:

جدول ۲. اولویت‌بندی پروژه‌های موجود در ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان و ارائه پیشنهادهایی جهت مواجهه با پروژه‌های موجود در هر اولویت

اولویت	گروه	پیشنهاد نحوه برخورد	توضیحات
۱	طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)	- نظارت و بررسی دقیق پروژه - آسیب‌شناسی علل تأخیر - تصمیم‌گیری درخصوص توقف، اصلاح یا واگذاری یا ادامه پروژه	چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور نیست.
۲	طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)	- نظارت و بررسی دقیق پروژه - آسیب‌شناسی علل تأخیر - اتمام یا اصلاح پروژه	به دلیل تخصیص بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز پروژه، گزینه توقف چندان مطرح نیست.
۳	طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)	تخصیص اعتبار باقیمانده و اتمام پروژه	از وضعیت مناسبی نسبت به سایر گروه‌ها برخوردارند.
۴	طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)	- نظارت و بررسی دقیق پروژه - آسیب‌شناسی علل تأخیر پروژه‌های قدیمی‌تر - تصمیم‌گیری درخصوص توقف، اصلاح یا واگذاری یا ادامه پروژه	شرایط بینابینی نسبت به دو اولویت نخست دارند، اما با توجه به شرایط متعادل‌تر آنها، در اولویت چهارم قرار گرفته‌اند.
۵	طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد)	نظارت بر پروژه با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی	هنوز انحراف جدی درخصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است.

مأخذ: همان.

همچنین ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی برحسب اعتبار پروژه صورت پذیرفته است. لازم به ذکر است با توجه به نتایج جلسات هم‌اندیشی با کارشناسان سازمان برنامه و بودجه و خبرگان حوزه مورد بررسی، در حال حاضر طبقه‌بندی مشخصی برای ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای وجود ندارد و تعاریف به کار رفته در این گزارش درخصوص طول عمر، صرفاً تعاریف عملیاتی ناظر به این

گزارش است. بر این اساس دسته‌بندی مذکور عبارت است از:

- پروژه‌های بسیار کوچک: کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار
- پروژه‌های کوچک: بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان اعتبار
- پروژه‌های متوسط: بین ۱ تا ۵ میلیارد تومان اعتبار
- پروژه‌های بزرگ: بین ۵ تا ۵۰ میلیارد تومان اعتبار
- پروژه‌های بسیار بزرگ: بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار

درنهایت نیز جهت ارائه تحلیل‌های تکمیلی، ماتریس اولویت - اندازه برای هر استان به شکل زیر تهیه شده است:

جدول ۳. ماتریس اندازه - اولویت بر حسب تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان

اولویت پروژه	اولویت ۱	اولویت ۲	اولویت ۳	اولویت ۴	اولویت ۵	جمع
بسیار کوچک						
کوچک						
متوسط						
بزرگ						
بسیار بزرگ						
جمع						

مأخذ: همان.

۴-۱. محدودیت‌های مطالعه

گزارش حاضر مشابه بسیاری از پژوهش‌های مبتنی بر آمار و داده، مشمول سطحی از محدودیت‌های اجتناب‌ناپذیر بوده است. در ادامه به مهم‌ترین محدودیت‌ها اشاره شده است:

- این گزارش براساس مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸ انجام شده است. لذا پروژه‌هایی که تا پیش از سال ۱۳۹۸ خاتمه یافته‌اند، اساساً جایی در تحلیل حاضر ندارند.

- به دلیل کمبود اطلاعات و عدم دسترسی آسان به کلیه اطلاعات موجود، امکان ارائه یک بررسی صد درصدی و کامل وجود ندارد.

- برخی مصارف بودجه‌ای به دلیل ماهیت ملی آنها امکان تخصیص به استان‌ها را ندارند.

- قرار داشتن بخشی از پروژه‌های مورد بررسی در طبقه طرح‌های مستمر و ویژگی سالیانه بودن آنها، قضاوت در ارتباط با تکرار پروژه‌های مذکور در بودجه‌های سنواتی را دشوار می‌کند.

- با توجه به اینکه مفهوم طرح در بُعد ملی و استانی با هم تفاوت‌هایی دارند و طرح در سطح ملی، مستقل و در سطح استان متأثر از چند پروژه است، امکان دارد طولانی شدن طول عمر یک پروژه از یک طرح منجر به طولانی شدن عمر طرح شود. درحالی که سایر پروژه‌های طرح مورد نظر ممکن است مدت‌ها قبل خاتمه یافته باشند.

- برخی پروژه‌های جاری در استان‌ها محصول تصمیم‌گیری و سیاستگذاری‌های مسئولان استانی نبوده و به‌انحای

مختلف و از محل منابع غیراستانی آغاز شده‌اند؛ از این رو نمی‌توان طولانی شدن آنها را به عملکرد استان نسبت داد.

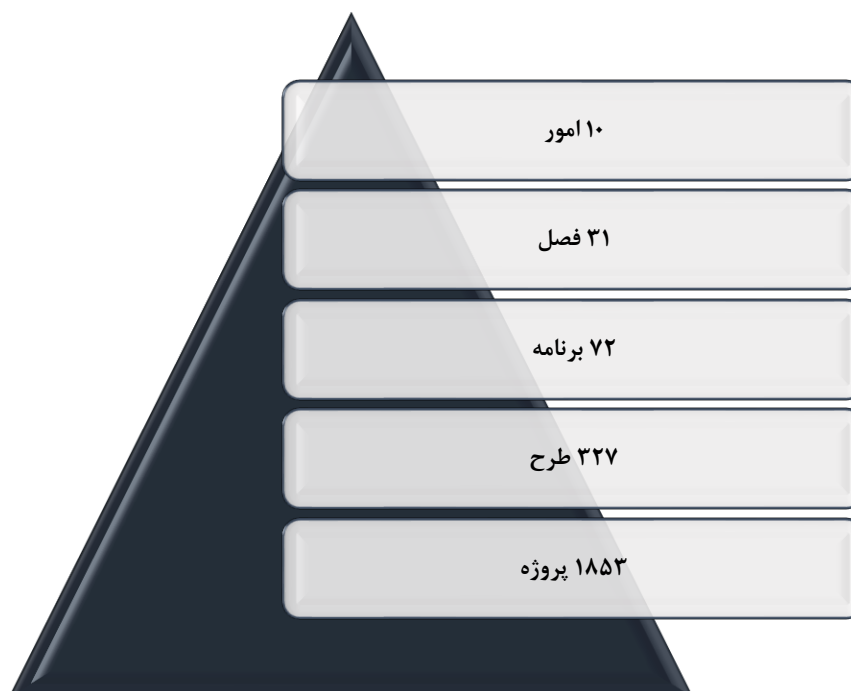
- درخصوص توزیع جغرافیایی پروژه‌ها در سطح استان‌ها باید به این نکته دقت شود که در برخی موارد، مکان استراتژیک برای بارگذاری پروژه‌ها مرکز استان بوده و عملاً بخشی از عدم توازن در توزیع پروژه‌های عمرانی در سطح استان اجتناب‌ناپذیر است.

- از سال ۱۳۹۲ گزارش پیشرفت فیزیکی پروژه‌های عمرانی ارائه نشده و این موضوع می‌تواند تحلیل‌ها و پیشنهادهای ارائه شده درخصوص مواجهه با پروژه‌های مذکور را تا حدی دچار کاستی کند.

۲. طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی در سال ۱۳۹۸

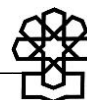
با توجه به بررسی‌های صورت‌گرفته، در سال ۱۳۹۸ در استان مرکزی، ۱۸۵۳ پروژه عمرانی فعال وجود داشته که در قالب ۱۰ امور، ۳۱ فصل، ۷۲ برنامه و ۳۲۷ طرح طبقه‌بندی شده‌اند. قدیمی‌ترین پروژه عمرانی استان، از سال ۱۳۶۹ آغاز شده و سه دهه از شروع آن گذشته است:

نمودار ۳. طبقه‌بندی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی

مآخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

همچنین در نمودار زیر، خلاصه‌ای از وضعیت طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی، گزارش شده است:

نمودار ۴. خلاصه وضعیت طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی

مأخذ: همان.

۱-۲. بررسی موضوعی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی

به منظور بررسی موضوعی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان، طرح‌های یاد شده براساس امور، فصول و برنامه‌های مختلف، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است:

۱-۱-۲. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی برحسب امور

طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی، در مجموع در قالب ۱۰ امور مختلف به شرح زیر طبقه‌بندی شده‌اند:

- امور اقتصادی

- امور مسکن، عمران شهری و روستایی

- امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری

- امور خدمات عمومی

- امور آموزش و پژوهش

- امور قضایی

- امور سلامت

- امور دفاعی و امنیتی

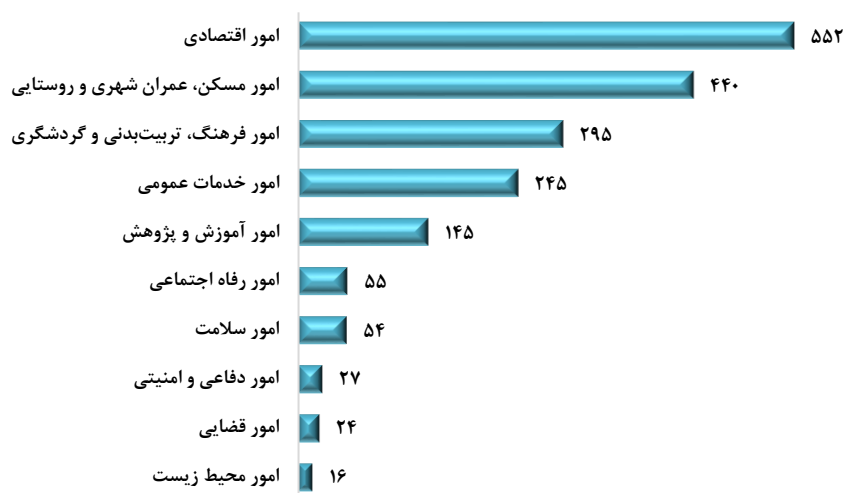
- امور رفاه اجتماعی

- امور محیط زیست

با توجه به بررسی‌های صورت گرفته، در استان مرکزی، «امور اقتصادی» و «امور مسکن، عمران شهری و روستایی»، مهم‌ترین امور در برنامه‌ریزی عمرانی استان، محسوب می‌شوند. همان گونه که در نمودار زیر مشخص است، «امور اقتصادی»

به‌تنهایی ۵۵۲ پروژه از ۱۸۵۳ پروژه عمرانی استان، یعنی در حدود ۳۰ درصد کل پروژه‌ها را دربرمی‌گیرد. «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» نیز با ۴۴۰ پروژه معادل ۲۴ درصد پروژه‌های عمرانی استان، در رتبه دوم قرار گرفته است:

نمودار ۵. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برحسب امور مختلف در استان مرکزی

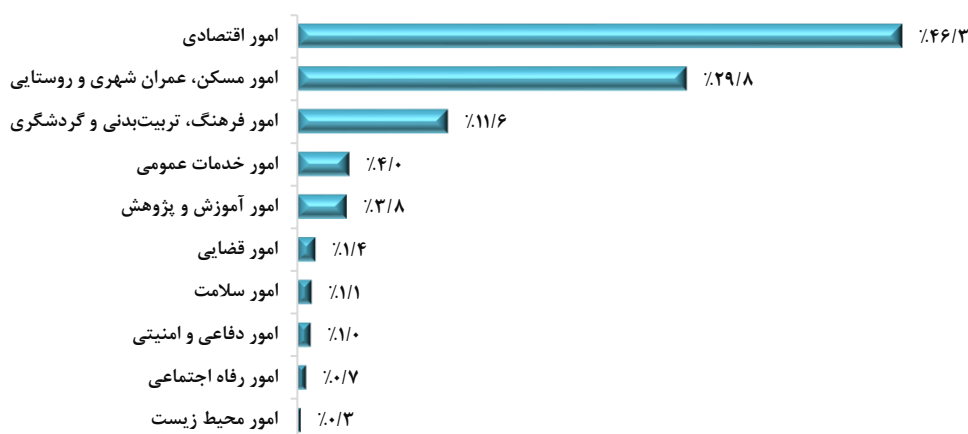

مأخذ: همان.

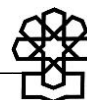
در نمودار زیر، سهم امور مختلف از کل اعتبارات تخصیص‌یافته به پروژه‌های عمرانی استان مرکزی، نشان داده شده است. از این منظر نیز مشاهده می‌گردد «امور اقتصادی» با جذب بیش از ۴۶ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان و «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» با جذب حدود ۳۰ درصد از اعتبارات یاد شده، در رتبه‌های اول و دوم قرار گرفته‌اند. به این ترتیب، دو امور فوق‌الذکر به‌تنهایی، بالغ بر ۷۶ درصد از کل اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان مرکزی را به‌خود اختصاص داده‌اند و از ۲۴ درصد باقیمانده، حدود ۱۲ درصد به «امور فرهنگ، تربیت‌بدنی و گردشگری» و ۱۲ درصد دیگر به سایر امور تخصیص داده شده است:

نمودار ۶. سهم امور مختلف از اعتبارات تخصیص‌یافته

به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان مرکزی

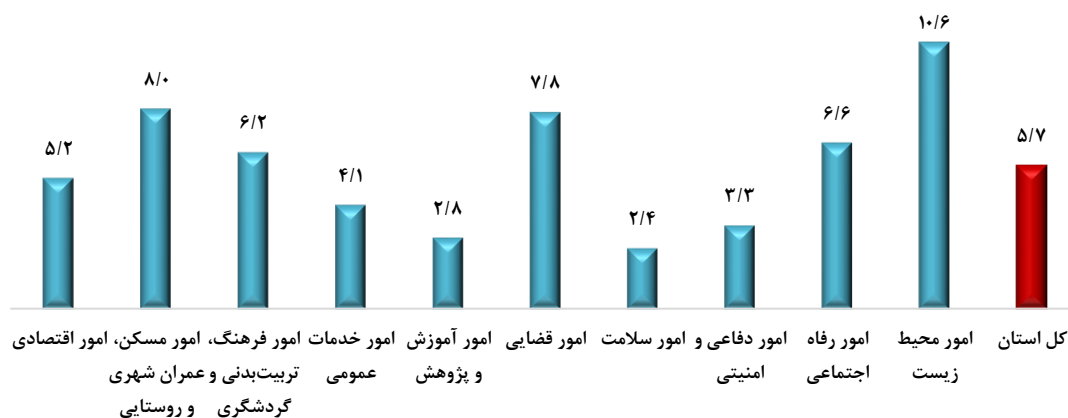

مأخذ: همان.

در نمودار زیر نیز، عمر متوسط پروژه‌های عمرانی مربوط به هریک از امور مختلف در استان مرکزی، در سال ۱۳۹۸ نشان داده شده است:

نمودار ۷. عمر متوسط پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی
برحسب امور مختلف در سال ۱۳۹۸ (سال)

مأخذ: همان.

به این ترتیب ملاحظه می‌شود در حالی که متوسط طول عمر کل پروژه‌های عمرانی استان در سال ۱۳۹۸ معادل ۵/۷ سال است، میانگین طول عمر پروژه‌های «امور اقتصادی» به‌عنوان مهم‌ترین امور عمرانی استان از نظر تعداد پروژه و سهم از اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته، با اختلاف اندکی، کمتر از متوسط کل استان است. از سوی دیگر، متوسط طول عمر پروژه‌های مربوط به «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» که از منظر دو شاخص یاد شده در رتبه دوم استان قرار دارد، از متوسط استان بیشتر است. شایان ذکر است پروژه‌های مربوط به «امور محیط زیست» که کمترین سهم از تعداد پروژه‌ها و اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان را داراست، با طول عمر متوسط ۱۰/۶ سال، قدیمی‌ترین پروژه‌های استان محسوب می‌شوند.

در جدول زیر، خلاصه‌ای از وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان مرکزی برحسب امور مختلف ارائه شده است:

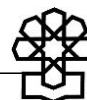
جدول ۴. خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان مرکزی برحسب امور (میلیون ریال / درصد)

عنوان امور	عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار
امور اقتصادی	۵.۱۲۶.۱۹۱	۲.۷۴۰.۹۰۸	۱.۵۲۳.۹۴۵	۶.۶۵۰.۱۳۶	۵.۷۶۹.۲۰۷	۱۳.۶۳۶.۳۰۶	۴۸/۸
امور مسکن، عمران شهری و روستایی	۳.۴۶۹.۰۳۱	۱.۴۶۵.۵۹۶	۸۱۴.۸۷۱	۴.۲۸۳.۹۰۲	۳.۱۲۹.۳۸۶	۸.۰۶۴.۰۱۳	۵۳/۱
امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری	۱.۰۲۸.۲۲۰	۱.۱۳۷.۱۷۱	۶۳۲.۲۶۷	۱.۶۶۰.۴۸۷	۱.۸۲۷.۳۶۰	۳.۹۹۲.۷۵۱	۴۱/۶
امور خدمات عمومی	۴۱۰.۹۱۶	۲۹۸.۱۳۵	۱۶۵.۷۶۳	۵۷۶.۶۷۹	۲۳۴.۳۹۶	۹۴۳.۴۴۷	۶۱/۱
امور آموزش و پژوهش	۲۰۲.۳۶۳	۶۲۲.۰۰۴	۳۴۵.۸۳۴	۵۴۸.۱۹۸	۵۴۱.۳۷۸	۱.۳۶۵.۷۴۵	۴۰/۱
امور قضایی	۱۷۸.۶۲۲	۴۱.۴۸۰	۲۳.۰۶۳	۲۰۱.۶۸۵	۱.۰۰۰	۲۲۱.۱۰۲	۹۱/۳
امور سلامت	۸۶.۴۱۳	۱۳۲.۵۶۸	۷۳.۷۰۸	۱۶۰.۱۲۱	۱۰۶.۰۰۰	۳۲۴.۹۸۱	۴۹/۳
امور دفاعی و امنیتی	۶۲.۸۲۵	۱۵۷.۹۷۸	۸۷.۸۳۶	۱۵۰.۶۶۱	۰	۲۲۰.۸۰۳	۶۸/۲
امور رفاه اجتماعی	۸۱.۳۱۸	۳۲.۷۸۰	۱۸.۲۲۶	۹۹.۵۴۴	۹.۰۰۰	۱۲۳.۰۹۸	۸۰/۹
امور محیط زیست	۳۵.۰۸۵	۱۱.۶۶۰	۶.۴۸۳	۴۱.۵۶۸	۶۱.۷۵۰	۱۰۸.۴۹۵	۳۸/۳
کل استان	۱۰.۶۸۰.۹۸۵	۶.۶۴۰.۲۸۰	۳.۶۹۱.۹۹۶	۱۴.۳۷۲.۹۸۰	۱۱.۶۷۹.۴۷۷	۲۹.۰۰۰.۷۴۱	۴۹/۶

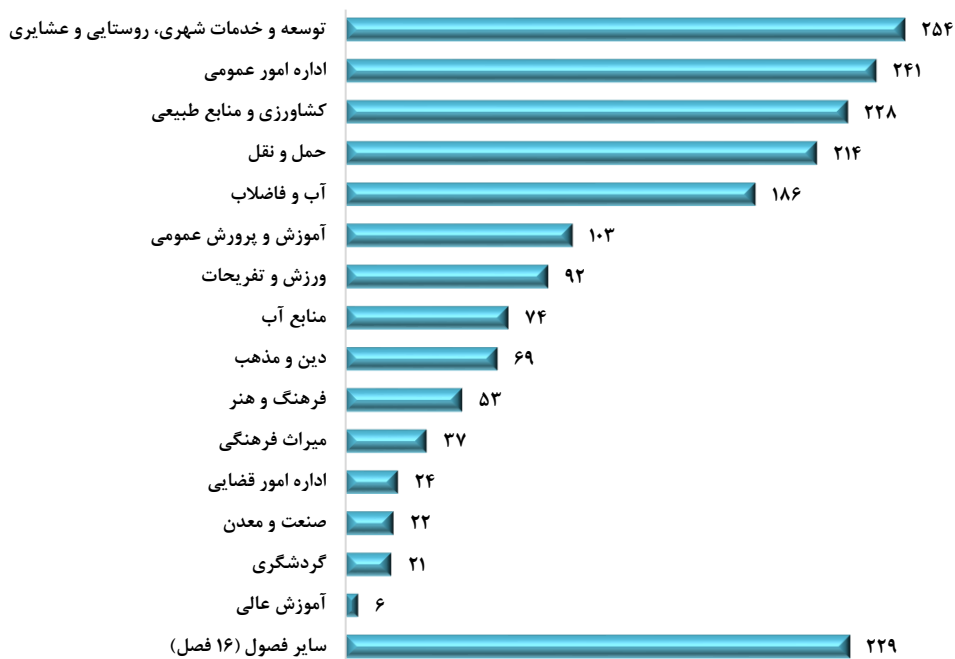
مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.
 * براساس خلاصه گزارش تفریغ بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور منتشره توسط دیوان محاسبات کشور، ضریب تخصیص اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۸ معادل ۵۵/۶ درصد بوده است. بنابراین میزان تخصیص اعتبار پروژه‌ها در سال یاد شده براساس این ضریب برآورد شده است.

۲-۱-۲. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی برحسب فصل

طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی، در قالب ۳۱ فصل مختلف، تعریف شده‌اند. در این زمینه، فصل‌های «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری»، «اداره امور عمومی» و «کشاورزی و منابع طبیعی» به ترتیب با ۲۵۴، ۲۴۱ و ۲۲۸ پروژه، بیشترین پروژه‌های عمرانی استان را به خود اختصاص داده‌اند و مجموعاً حدود ۴۰ درصد از ۱۸۵۳ پروژه استان را شامل می‌شوند. شایان ذکر است، ۱۶ فصل که سهم هریک از آنها از کل اعتبارات تخصیص یافته استان، کمتر از ۱ درصد بوده، در قالب طبقه «سایر فصول» تجمیع شده‌اند. این ۱۶ فصل مجموعاً ۲۲۹ پروژه معادل ۱۲/۴ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان را شامل می‌شوند:

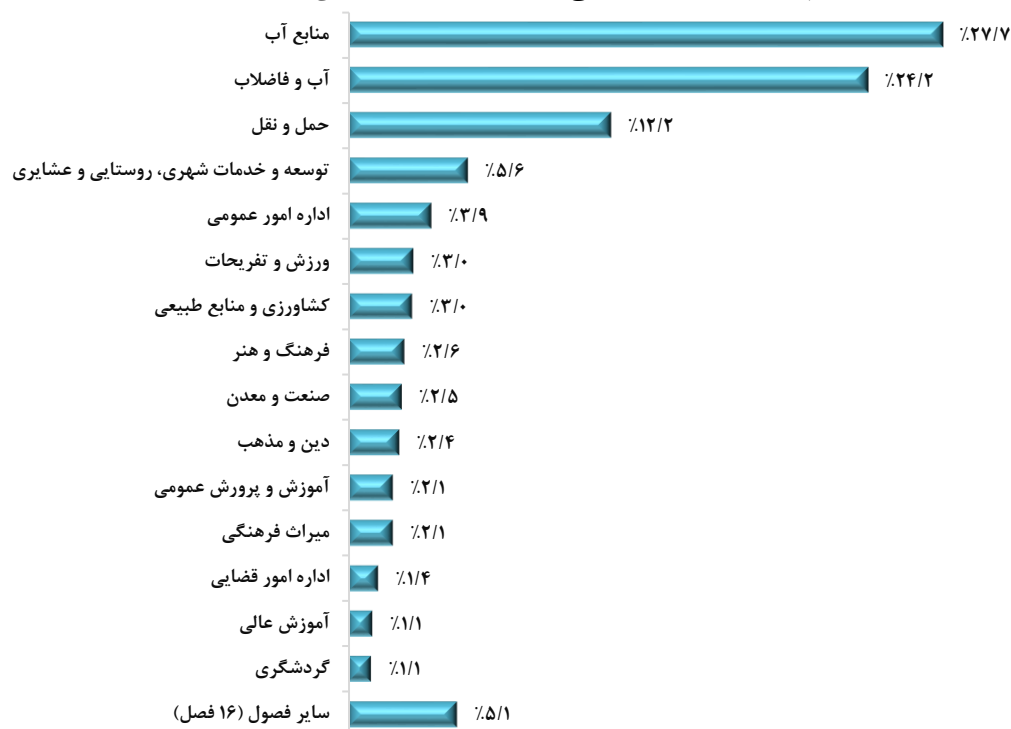
نمودار ۸. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برحسب فصول مختلف در استان مرکزی

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

در نمودار زیر، سهم فصول مختلف از کل اعتبارات تخصیص‌یافته به پروژه‌های عمرانی استان مرکزی نشان داده شده است. بر این اساس مشاهده می‌شود فصل «منابع آب» که ۴ درصد از کل پروژه‌های استان را داراست، حدود ۲۸ درصد از کل اعتبارات تخصیص‌یافته به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان را به خود اختصاص داده است. از این منظر، فصل «آب و فاضلاب» که سهم ۱۰ درصدی از تعداد پروژه‌های استان دارد، با ۲۴/۲ درصد سهم از کل اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته، در رتبه دوم قرار گرفته است. فصل «حمل و نقل» نیز با دربرداشتن ۱۱/۵ درصد از کل پروژه‌های استان، ۱۲/۲ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته را جذب نموده و در جایگاه سوم قرار گرفته است. همچنین سهم سایر فصول (۱۶ فصل)، علی‌رغم شامل شدن بیش از ۱۲ درصد پروژه‌های استان، تنها ۵/۱ درصد بوده است:

نمودار ۹. سهم فصول مختلف از اعتبارات تخصیص یافته
به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان مرکزی

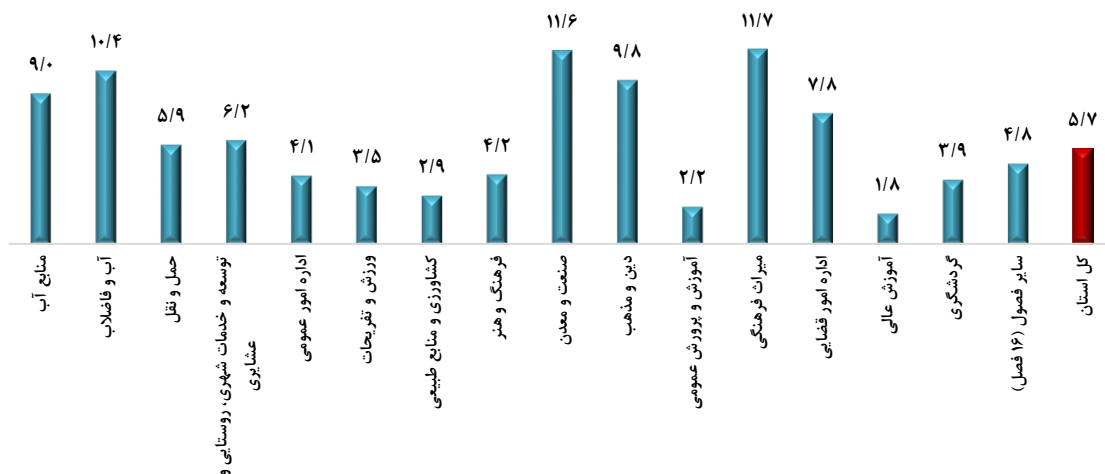

مأخذ: همان.

در نمودار زیر نیز، عمر متوسط پروژه‌های عمرانی مربوط به هریک از فصول مختلف در استان مرکزی، در سال ۱۳۹۸ نشان داده شده است:

نمودار ۱۰. عمر متوسط پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی
برحسب فصول مختلف در سال ۱۳۹۸ (سال)

مأخذ: همان.

به این ترتیب مشاهده می‌شود در سال ۱۳۹۸، پروژه‌های مربوط به فصول «منابع آب» و «آب و فاضلاب» که بیشترین سهم از اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان را دارد، به ترتیب با متوسط عمر ۹ و ۱۰/۴ سال، از متوسط کل استان بالاتر بوده و به این ترتیب در زمره پروژه‌های قدیمی استان به شمار می‌روند. شایان ذکر است پروژه‌های مربوط به فصل‌های «میراث فرهنگی» و «صنعت و معدن» به ترتیب با متوسط طول عمر ۱۱/۷ و ۱۱/۶ سال، قدیمی‌ترین پروژه‌های استان در میان فصول مختلف عمرانی محسوب می‌شوند.

در جدول زیر، خلاصه‌ای از وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان مرکزی برحسب فصول مختلف ارائه شده است:

جدول ۵. خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان مرکزی بر حسب فصل (میلیون ریال / درصد)

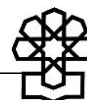
عنوان فصل	عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار
فصل منابع آب	۳.۵۴۴.۰۰۱	۷۸۸.۷۲۸	۴۳۸.۵۳۳	۳.۹۸۲.۵۳۴	۱.۳۰۵.۶۰۵	۵.۲۸۸.۳۳۹	۷۰/۶
فصل آب و فاضلاب	۲.۹۲۵.۹۷۴	۱.۰۰۰.۲۷۹	۵۵۶.۱۵۵	۳.۴۸۲.۱۲۹	۲.۴۶۵.۰۹۶	۵.۹۴۷.۲۲۵	۵۴/۵
فصل حمل‌ونقل	۱.۱۱۶.۶۷۲	۱.۱۵۸.۱۰۸	۶۴۳.۹۰۸	۱.۷۶۰.۵۸۰	۳.۸۷۰.۸۵۸	۵.۶۳۱.۴۳۸	۲۸/۶
فصل توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری	۵۴۳.۰۵۷	۴۶۵.۳۱۷	۲۵۸.۷۱۶	۸۰۱.۷۷۳	۶۶۴.۲۹۰	۱.۴۶۷.۰۶۶	۴۷/۹
فصل اداره امور عمومی	۳۹۳.۷۷۸	۲۹۲.۹۴۰	۱۶۲.۸۷۵	۵۵۶.۶۵۳	۲۳۰.۳۹۶	۷۸۷.۰۴۹	۶۰/۷
فصل ورزش و تفریحات	۱۵۳.۱۵۱	۵۱۲.۲۲۶	۲۸۴.۷۹۸	۴۳۷.۹۴۸	۷۱۱.۶۲۶	۱.۱۴۹.۵۷۴	۳۱/۸
فصل کشاورزی و منابع طبیعی	۱۷۵.۱۴۵	۴۵۵.۰۴۲	۲۵۳.۰۰۳	۴۲۸.۱۴۹	۵۹۲.۷۴۴	۱.۰۲۰.۸۹۳	۳۵/۰
فصل فرهنگ و هنر	۲۸۲.۵۵۱	۱۷۰.۱۷۲	۹۴.۶۱۶	۳۷۷.۱۶۶	۴۵۱.۰۰۰	۸۲۸.۱۶۶	۴۱/۷
فصل صنعت و معدن	۲۸۴.۴۷۲	۱۳۴.۰۰۰	۷۴.۵۰۴	۳۵۸.۹۷۶	۰	۳۵۸.۴۷۲	۸۵/۸
فصل دین و مذهب	۲۸۷.۰۰۰	۱۰۰۰.۲۰۰	۵۵۶.۱۱۱	۳۴۲.۶۱۱	۳۷.۹۸۰	۹۳۶.۶۹۱	۸۰/۶
فصل آموزش و پرورش عمومی	۱۱۸.۱۳۶	۳۲۵.۳۹۶	۱۸۰.۹۲۰	۲۹۹.۰۵۶	۵۰۹.۵۱۸	۸۰۸.۵۷۴	۳۱/۴
فصل میراث فرهنگی	۲۵۰.۳۶۲	۸۷.۴۳۰	۴۸۶.۱۱۱	۲۹۸.۹۷۴	۷۶.۷۷۲	۱.۰۶۱.۷۷۴	۷۲/۱
فصل اداره امور قضایی	۱۷۸.۶۲۲	۴۱.۴۸۰	۲۳۰.۰۶۳	۲۰۱.۶۸۵	۱.۰۰۰	۳۰۱.۰۶۳	۹۱/۲
فصل آموزش عالی	۳۳.۱۹۷	۲۳۳.۷۵۶	۱۲۹.۹۶۸	۱۶۳.۱۶۵	۰	۳۹۶.۹۳۳	۶۱/۱
فصل گردشگری	۱۸.۱۰۰	۲۴۲.۴۳۳	۱۳۴.۷۹۳	۱۵۲.۸۹۲	۵۴۹.۹۸۲	۸۱۰.۵۱۵	۱۸/۹
فصل بهداشت	۶۴.۹۵۵	۹۹.۹۹۴	۵۵.۵۹۷	۱۲۰.۵۵۲	۹۸.۰۰۰	۲۶۲.۹۴۹	۴۵/۸
فصل انرژی	۵.۹۰۰	۲۰۵.۰۳۰	۱۱۳.۹۹۷	۱۱۹.۸۹۷	۰	۳۱۰.۹۳۰	۵۶/۸
فصل دفاع	۴۸.۴۹۹	۱۱۲.۴۷۵	۶۲.۵۳۶	۱۱۱.۰۳۵	۰	۱۶۰.۹۷۴	۶۹/۰
فصل حمایتی	۶۵.۶۹۳	۱۸.۰۰۰	۱۰۰۰.۰۸۰	۷۵.۷۰۱	۹.۰۰۰	۹۲۶.۹۳۳	۸۱/۷
فصل آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی	۴۱.۰۳۴	۳۹۸.۰۲۰	۳۲.۱۳۰	۶۳.۱۶۴	۳۱.۸۶۰	۱۱۲.۶۹۶	۵۶/۰
فصل رسانه	۳۳.۲۱۵	۲۰.۰۰۰	۱۱.۱۲۰	۴۴.۳۳۵	۰	۵۳.۲۱۵	۸۳/۳
فصل حفظ نظم و امنیت عمومی	۱۴.۳۲۶	۴۵.۵۰۳	۲۵.۳۰۰	۳۹.۶۲۶	۰	۵۹.۸۲۹	۶۶/۲
فصل درمان	۲۱.۴۵۸	۳۲.۵۷۴	۱۸.۱۱۱	۳۹.۵۶۹	۸.۰۰۰	۶۲.۰۳۲	۶۳/۸
فصل حفاظت از گونه‌های زیستی	۲۰.۸۸۱	۶۵.۱۰۰	۳.۶۲۰	۲۴.۵۰۱	۴۵.۰۰۰	۷۲.۳۹۱	۳۳/۸
فصل پژوهش‌های توسعه‌ای	۹.۹۹۷	۲۳.۰۵۰	۱۲.۸۱۶	۲۲.۸۱۳	۰	۳۳.۰۴۷	۶۹/۰
فصل امداد و نجات	۱۳.۰۰۳	۱۳.۶۵۰	۷.۵۸۹	۲۰.۵۹۲	۰	۲۶.۶۵۳	۷۷/۳
فصل تحقیق و توسعه در امور خدمات عمومی	۱۷.۱۳۸	۵.۱۹۵	۲.۸۸۸	۲۰.۰۲۶	۴.۰۰۰	۲۶.۳۳۳	۷۶/۱
فصل کاهش آلودگی	۱۲.۸۷۹	۴۶.۵۰۰	۲.۵۸۵	۱۵.۴۶۴	۱۳.۲۵۰	۳۰.۷۷۹	۵۰/۲
فصل صنایع دستی	۳.۸۴۲	۴.۸۹۰	۲.۷۱۹	۶.۵۶۱	۰	۸.۷۳۲	۷۵/۱
فصل توانبخشی	۲.۶۲۲	۱.۱۳۰	۶۲۸	۳.۲۵۰	۰	۳.۷۵۲	۸۶/۶
فصل مدیریت پسماند	۱.۳۲۵	۵۰۰	۲۷۸	۱.۶۰۳	۳.۵۰۰	۵.۳۲۵	۳۰/۱
کل استان	۱۰.۶۸۰.۹۸۵	۶.۶۴۰.۲۸۰	۳.۶۹۱.۹۹۶	۱۴.۳۷۲.۹۸۰	۱۱.۶۷۹.۴۷۷	۲۹.۰۰۰.۷۴۱	۴۹/۶

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

* براساس خلاصه گزارش تفریغ بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور منتشره توسط دیوان محاسبات کشور، ضریب تخصیص اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۸ معادل ۵۵/۶ درصد بوده است. بنابراین میزان تخصیص اعتبار پروژه‌ها در سال یاد شده براساس این ضریب برآورد شده است.

براساس اطلاعات مندرج در جدول فوق، نسبت تخصیص اعتبار فصل «منابع آب» که به‌تنهایی در حدود ۲۸ درصد از کل اعتبارات تخصیص‌یافته به پروژه‌های عمرانی استان مرکزی را به‌خود اختصاص داده است، حدود ۷۱ درصد است که چندان نامساعد به‌نظر نمی‌رسد؛ لیکن با توجه به اینکه متوسط طول عمر پروژه‌های مربوط به فصل یاد شده نزدیک به یک دهه است، این وضعیت هنوز با شرایط مطلوب فاصله دارد.

از این منظر، وضعیت دو فصل مهم دیگر شامل «آب و فاضلاب» و «حمل‌ونقل» که از منظر سهم از اعتبارات

عمرانی تخصیص یافته، در رتبه‌های دوم و سوم قرار گرفته‌اند نیز چندان مساعد نیست. در این زمینه نسبت تخصیص اعتبار پروژه‌های مربوط به فصل «آب و فاضلاب»، ۵۴/۵ درصد است. لیکن وضعیت فصل «حمل و نقل» از منظر درصد تخصیص از وضعیت فصل «آب و فاضلاب» هم نامطلوب‌تر بوده و فقط ۲۸/۶ درصد از اعتبارات مربوط به پروژه‌های عمرانی این فصل پرداخت شده است.

شایان ذکر است ۶ فصل «اداره امور قضایی»، «توانبخشی»، «صنعت و معدن»، «رسانه»، «حمایتی» و «دین و مذهب»، با جذب بیش از ۸۰ درصد از اعتبارات مورد نیاز خود از منظر شاخص نسبت تخصیص اعتبار از وضعیت مناسبی برخوردارند.

۳-۱-۲. بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی برحسب برنامه

طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی، در قالب ۷۲ برنامه مختلف، تعریف شده‌اند. در این میان، ۹ برنامه که دربرگیرنده ۸۱۱ پروژه عمرانی استان هستند، در مجموع ۷۴ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان را به خود اختصاص داده‌اند. به این ترتیب، ۶۳ برنامه دیگر استان که سهم هریک از آنها از اعتبارات تخصیص یافته کمتر از ۲ درصد است، علی‌رغم شامل شدن ۱۰۴۲ پروژه عمرانی (۵۶/۲ درصد پروژه‌های استان)، از کل اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان، مجموعاً ۲۶ درصد سهم داشته‌اند. در این خصوص، تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی برحسب برنامه‌های مختلف، در نمودار زیر نشان داده شده است:

نمودار ۱۱. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برحسب برنامه‌های مختلف در استان مرکزی

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

همان‌گونه که در نمودار فوق مشخص است، در استان مرکزی، برنامه‌های «تامین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات»، «توسعه حمل و نقل جاده‌ای» و «ارائه خدمات آب شهری و روستایی» به ترتیب با دربرگرفتن ۲۳۹، ۱۸۷ و ۱۸۲ پروژه، بیشترین پروژه‌های عمرانی استان را به خود اختصاص داده‌اند.

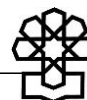
همچنین در نمودار زیر، سهم برنامه‌های مختلف از کل اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های عمرانی استان مرکزی نشان داده شده است. براساس این، ۳ برنامه «عرضه آب»، «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب» و «توسعه حمل و نقل جاده‌ای» به ترتیب با سهم‌هایی معادل ۲۲/۸، ۱۶/۷ و ۱۲ درصد، بیشترین میزان اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان را جذب کرده‌اند. شایان ذکر است برنامه‌های «عرضه آب» و «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب»، در حالی بیشترین سهم از اعتبارات تخصیص یافته استان را دارا هستند که به ترتیب با سهم ۱/۳ و ۰/۲ درصد، تعداد بسیار اندکی از ۱۸۵۳ پروژه عمرانی استان را دارند:

نمودار ۱۲. سهم برنامه‌های مختلف از اعتبارات تخصیص یافته به پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در استان مرکزی

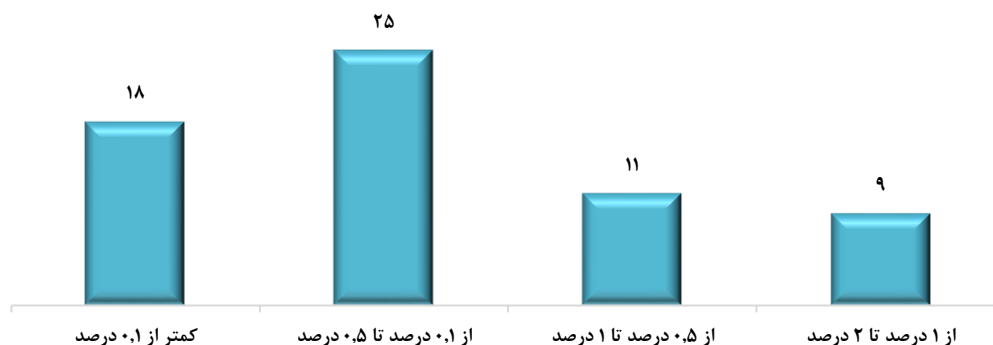

مأخذ: همان.

شایان ذکر است در میان ۶۳ برنامه استان که براساس اطلاعات مندرج در نمودار فوق (طبقه سایر برنامه‌ها)، مجموعاً ۲۶ درصد از اعتبارات تخصیص یافته استان سهم داشته‌اند، سهم ۱۸ برنامه، بسیار ناچیز و کمتر از ۰/۱ درصد بوده است. ۲۵ برنامه، بین ۰/۱ تا ۰/۵ درصد و ۱۱ برنامه نیز بین ۰/۵ تا ۱ درصد سهم داشته‌اند. سهم ۹ برنامه از ۶۳ برنامه یاد شده نیز بین ۱ تا ۲ درصد بوده است:

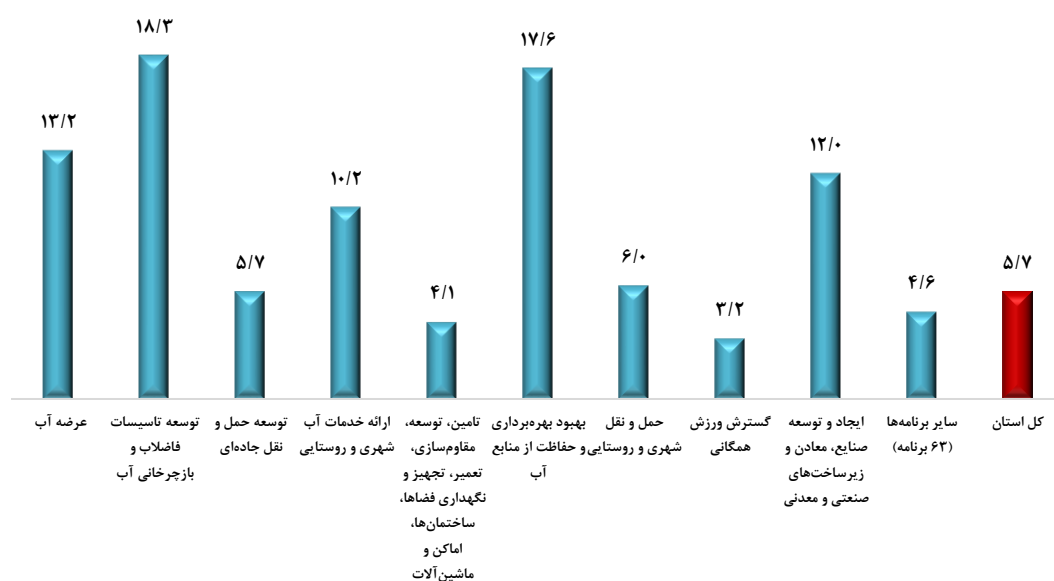
نمودار ۱۳. بررسی وضعیت سهم ۶۳ برنامه کم‌اهمیت استان مرکزی
از کل اعتبارات تخصیص یافته استان (تعداد برنامه)

مأخذ: همان.

در نمودار زیر، عمر متوسط پروژه‌های عمرانی مربوط به هریک از برنامه‌های مختلف در استان مرکزی در سال ۱۳۹۸ نشان داده شده است:

نمودار ۱۴. عمر متوسط پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی
برحسب برنامه‌های مختلف در سال ۱۳۹۸ (سال)

مأخذ: همان.

با توجه به اطلاعات ارائه شده در نمودار فوق، ملاحظه می‌شود متوسط طول عمر پروژه‌های برنامه «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب» که از منظر سهم از اعتبارات عمرانی تخصیص یافته استان، در رتبه دوم قرار گرفته، بیش از سایر برنامه‌های عمرانی است؛ به گونه‌ای که در سال ۱۳۹۸، متوسط طول عمر چهار پروژه عمرانی برنامه یاد شده، به ۱۸/۳ سال رسیده است. از این منظر دو برنامه «بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب» و «عرضه آب» که آنها نیز

در حوزه آب هستند، در رتبه‌های دوم و سوم قرار گرفته‌اند.

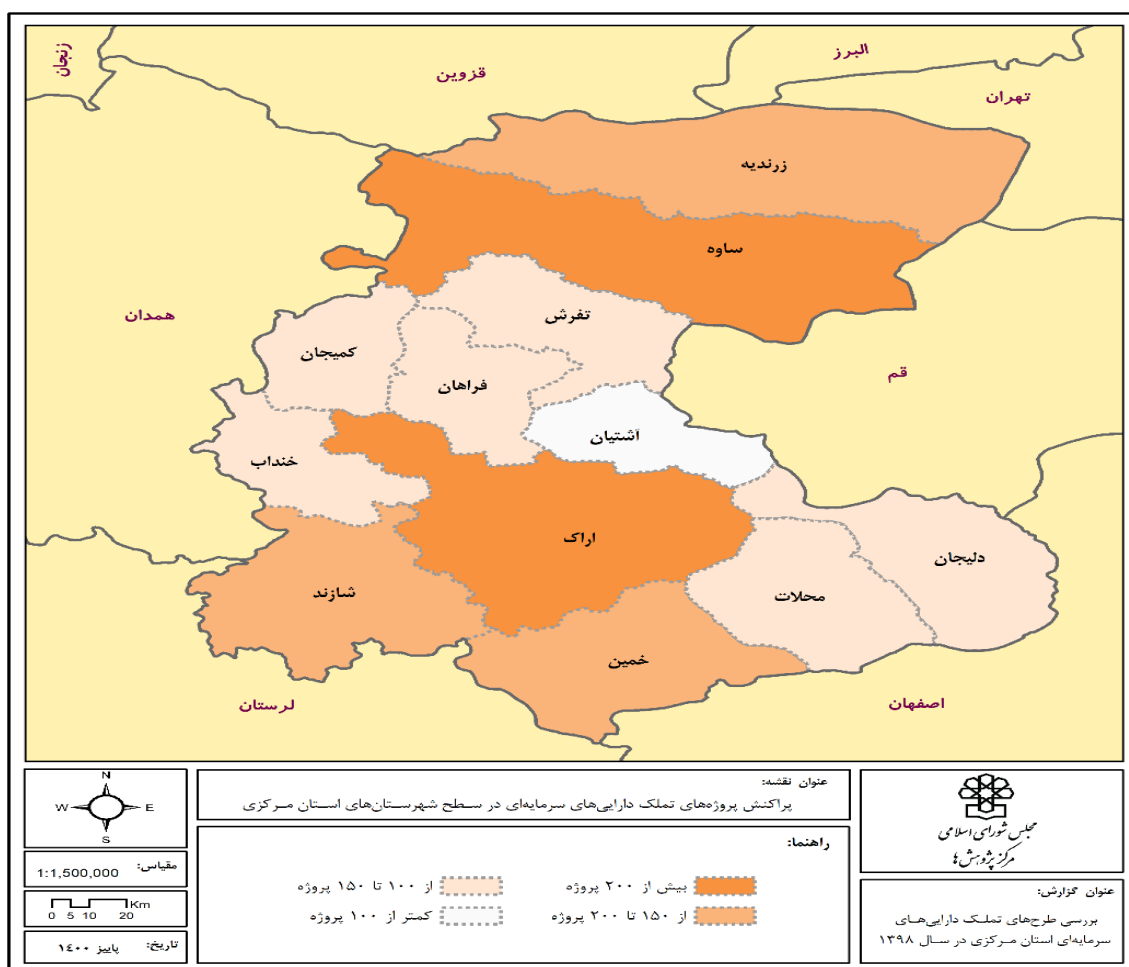
خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان مرکزی برحسب برنامه‌های مختلف، در پیوست گزارش، ارائه شده است. براساس اطلاعات مندرج در جدول پیوست، نسبت تخصیص اعتبار برنامه‌های عمرانی استان، بین ۱۱ تا حدود ۹۶ درصد متغیر است. در این ارتباط، برنامه «عرضه آب» به‌عنوان مهم‌ترین برنامه عمرانی استان با ۲۲/۸ درصد سهم از اعتبارات تخصیص‌یافته استان، از منظر نسبت تخصیص اعتبار نیز در بهترین وضعیت قرار داشته و ۹۵/۶ درصد از اعتبار عمرانی مورد نیاز خود را جذب نموده است. از سوی دیگر کمترین درصد تخصیص اعتبار، مربوط به برنامه «واگذاری و سامان‌دهی مالکیت و صدور سند اراضی کشاورزی» است که تنها ۱۱/۳ درصد از اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه‌های مربوط به آن، تخصیص داده شده است.

شایان ذکر است نسبت تخصیص اعتبار دو برنامه مهم دیگر استان شامل «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب» و «توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای» که درمجموع ۲۸/۷ درصد از کل اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان را به‌خود اختصاص داده‌اند، به‌ترتیب معادل ۵۴/۸ و ۲۸/۲ درصد است. ازاین‌رو برخلاف برنامه «عرضه آب»، وضعیت تخصیص اعتبار برنامه‌های یاد شده چندان مطلوب نیست.

۲-۲. بررسی جغرافیایی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی در سطح شهرستان‌های استان

استان مرکزی دارای ۱۲ شهرستان است و پروژه‌های عمرانی استان، در سطح این شهرستان‌ها، پراکنده شده‌اند. در نقشه زیر، توزیع جغرافیایی پروژه‌های استان در سطح شهرستان‌ها، نشان داده شده است:

نقشه ۱. پراکنش پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سطح شهرستان‌های استان مرکزی

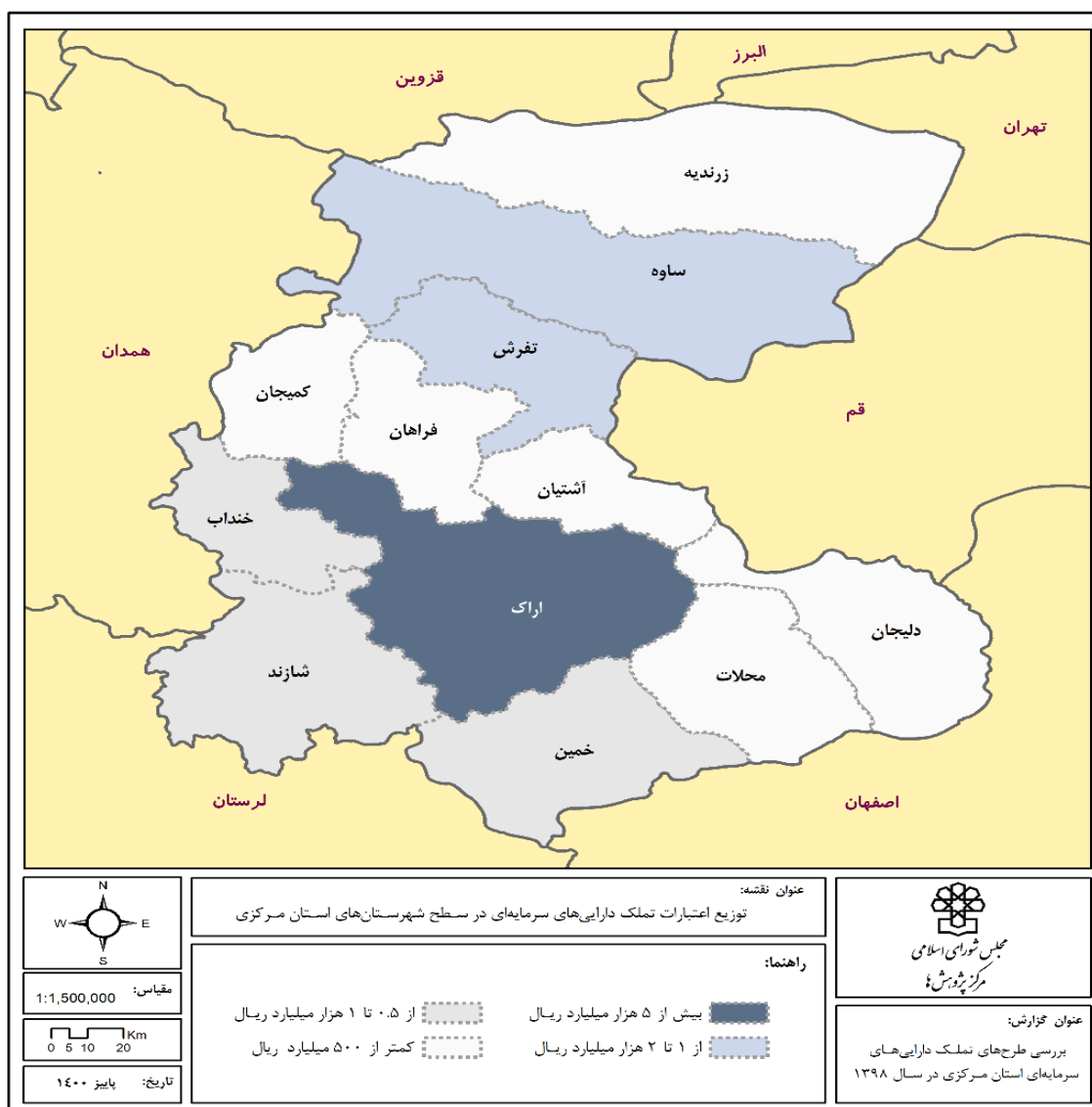

مأخذ: ترسیم شده براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

شایان ذکر است، از میان ۱۸۵۳ پروژه استان، ۹۵ پروژه به‌صورت بین شهرستانی است که به‌دلیل اجرای آنها در سطح بیش از یک شهرستان، تحت عنوان پروژه‌های «سطح استان» نامیده شده‌اند و در ترسیم نقشه‌های این بخش از مطالعه، لحاظ نگردیده‌اند. بنابراین از منظر توزیع جغرافیایی پروژه‌ها، در استان مرکزی، بیشترین تعداد پروژه در شهرستان‌های «اراک» و «ساوه» تعریف شده است.

در نقشه زیر، میزان توزیع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سطح شهرستان‌های استان، نشان داده شده است. به این ترتیب ملاحظه می‌شود شهرستان «اراک» با اختلاف نسبتاً زیاد نسبت به سایر شهرستان‌های استان، بخش قابل توجهی از اعتبارات تخصیص‌یافته استان را به‌خود اختصاص داده است. این موضوع در رنگ‌بندی نقشه زیر نیز قابل مشاهده است؛ چراکه اعتبار تخصیص داده شده به شهرستان «اراک» در حدود ۳/۵ برابر متوسط اعتبار تخصیص‌یافته به گروه دوم شهرستان‌ها (ساوه و تفرش) است که در طبقه بعدی قرار گرفته‌اند:

نقشه ۲. توزیع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سطح شهرستان‌های استان مرکزی

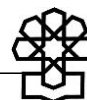

مأخذ: همان.

همچنین در جدول زیر، وضعیت پروژه‌های عمرانی استان به تفکیک شهرستان‌ها گزارش شده است. براساس این، درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها که به‌نوعی بیانگر میزان پیشرفت فیزیکی آنها نیز است،^۱ در سطح شهرستان‌های استان بین ۲۶ تا ۶۵ درصد است. از این‌رو، در مجموع می‌توان گفت درصد تخصیص اعتبار مورد نیاز پروژه‌های عمرانی در سطح شهرستان‌های استان مرکزی نسبتاً پایین است.

در این ارتباط، پروژه‌های شهرستان‌های «فراهان»، «زرنديه»، «شازند» و «ساوه» به‌ترتیب با ۲۶/۷، ۳۲/۶، ۳۶/۹ و ۳۹/۳ درصد تخصیص اعتبار، کمترین میزان درصد تخصیص اعتبار را در میان شهرستان‌های استان داشته‌اند. از سوی دیگر، شهرستان‌های «تفرش»، «اراک» و «محلات» به‌ترتیب با ۶۴/۸، ۶۴/۶ و ۵۳/۱ درصد تخصیص اعتبار، بیشترین درصد تخصیص اعتبار را دارند:

۱. گفتنی است ارائه گزارش پیشرفت فیزیکی پروژه‌های عمرانی توسط سازمان برنامه و بودجه کشور از سال ۱۳۹۲ متوقف شده است.

جدول ۶. خلاصه وضعیت پروژه‌های عمرانی استان مرکزی به تفکیک شهرستان‌ها (میلیون ریال / درصد)

شهرستان	تعداد پروژه	مجموع اعتبارات اختصاص یافته به پروژه‌ها	برآورد اعتبار سال‌های بعد پروژه‌ها	کل اعتبار پروژه‌ها	درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها
آشتیان	۷۹	۴۵۱.۷۹۲	۳۸۷.۱۱۰	۹۰۴.۶۷۷	۴۹/۹
اراک	۲۳۸	۵۰۶۱.۵۴۳	۱۰۹۴۴.۳۶۶	۷۰۸۳۰.۱۱۲	۶۴/۶
تفرش	۱۲۸	۱۰۳۶۲.۴۲۸	۵۲۶۶۰.۹	۲۰۱۰۱۸۹۵	۶۴/۸
خمین	۱۷۹	۹۲۲.۳۶۱	۱۰۱۱۱.۱۴۲	۲۰۲۷۶.۵۱۱	۴۰/۵
خنداب	۱۳۹	۵۹۵.۰۹۱	۶۷۵.۷۸۹	۱۰۴۲۱.۳۲۹	۴۱/۹
دلیجان	۱۱۱	۳۵۵.۷۳۹	۳۷۲.۹۴۷	۸۱۴.۶۵۴	۴۳/۷
زرنده	۱۵۵	۴۶۵.۷۹۶	۸۴۴.۳۰۰	۱۰۴۲۷.۰۵۶	۳۲/۶
ساوه	۲۱۲	۱۰۵۳۱.۰۹۵	۲۰۳۷۰.۹۱۶	۳۰۸۹۳.۲۲۸	۳۹/۳
شازند	۱۵۹	۸۴۵.۶۰۵	۱۰۲۶۵.۴۸۱	۲۰۲۸۹.۹۰۰	۳۶/۹
فراهان	۱۰۸	۱۹۰.۲۱۰	۴۶۰.۱۲۲	۷۱۱.۸۷۲	۲۶/۷
کمیجان	۱۳۱	۴۱۵.۴۵۰	۳۰۵.۲۹۰	۸۳۶.۹۰۸	۴۹/۶
محلات	۱۱۹	۴۸۱.۱۰۳	۲۵۳.۸۳۰	۹۰۶.۸۲۵	۵۳/۱
سطح استان	۹۵	۱۰۶۹۴.۷۷۰	۱۰۴۹۴.۵۷۵	۳۰۵۸۵.۷۷۶	۴۷/۳
کل استان	۱۸۵۳	۱۴۰۳۷۲.۹۸۱	۱۱۰۶۷۹.۴۷۷	۲۹۰۰۰۰.۷۴۱	۴۹/۶

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

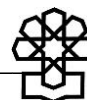
به‌منظور تشریح بهتر وضعیت پروژه‌های عمرانی استان مرکزی در سطح شهرستان‌ها، در نمودار زیر سهم هریک از شهرستان‌های استان از تعداد پروژه‌ها و اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته کل استان نشان داده شده است. به این ترتیب ملاحظه می‌شود شهرستان «اراک» به‌تنهایی ۳۵/۲ درصد از اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان مرکزی را به‌خود اختصاص داده و از این منظر در رتبه نخست قرار گرفته است. این شهرستان ۱۲/۸ درصد از کل پروژه‌های استان را دربرگرفته است. همچنین پروژه‌های «سطح استان» در حالی که ۵/۱ درصد از کل پروژه‌های استان را شامل می‌شوند با سهم ۱۱/۸ درصدی از اعتبارات تخصیص‌یافته، بعد از مرکز استان، در رتبه دوم قرار گرفته‌اند:

نمودار ۱۵. سهم شهرستان‌های استان مرکزی از تعداد پروژه‌ها و اعتبارات تخصیص یافته استان

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

در جدول زیر، وضعیت درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های عمرانی شهرستان‌های استان مرکزی، نشان داده شده است. همان‌گونه که در جدول مشخص است، از ۴۱۵ پروژه عمرانی استان که نسبت تخصیص اعتبار آنها، بیش از ۸۰ درصد بوده، سهم پروژه‌های شهرستان‌های «ساوه»، «اراک» و «خمین» بیش از سایر شهرستان‌هاست. همچنین وضعیت تخصیص اعتبار ۲۲۳ پروژه استان، بین ۶۰ تا ۸۰ درصد است که از این میان، شهرستان‌های «اراک»، «ساوه» و «خمین» بیشترین سهم را دارا هستند. شایان ذکر است، بازه تخصیص اعتبار «بین ۴۰ تا ۶۰ درصد» که ۵۹۵ پروژه استان در این وضعیت قرار دارند، بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده است. شهرستان‌های «اراک»، «ساوه» و «شازند» بیشترین پروژه‌های این گروه را دارا هستند:

جدول ۷. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای شهرستان‌های استان مرکزی

برحسب درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها

شهرستان	تعداد پروژه	درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها			
		کمتر از ۲۰ درصد	بین ۲۰ تا ۴۰ درصد	بین ۴۰ تا ۶۰ درصد	بین ۶۰ تا ۸۰ درصد
آشتیان	۷۹	۲۲	۸	۲۹	۱۱
اراک	۲۳۸	۴۵	۳۸	۶۴	۵۱
تفرش	۱۲۸	۳۵	۲۰	۴۲	۱۲
خمین	۱۷۹	۳۶	۱۶	۵۴	۲۶
خنداب	۱۳۹	۲۹	۲۳	۴۱	۱۶
دلیجان	۱۱۱	۲۷	۱۲	۳۷	۹
زرنديه	۱۵۵	۳۷	۱۶	۴۹	۱۸
ساوه	۲۱۲	۵۱	۲۱	۵۶	۳۲
شازند	۱۵۹	۳۳	۲۰	۵۵	۱۱
فراهان	۱۰۸	۳۷	۹	۳۳	۱۱
کمیجان	۱۳۱	۲۱	۱۷	۵۱	۱۰
محلات	۱۱۹	۲۰	۱۲	۴۴	۲۰
سطح استان	۹۵	۴	۱۱	۴۰	۷
کل استان	۱۰۸۵۳	۳۹۷	۲۲۳	۵۹۵	۲۲۳
۴۱۵					

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

در جدول زیر، وضعیت عمر پروژه‌های عمرانی شهرستان‌های استان، مورد بررسی قرار گرفته است. براساس اطلاعات مندرج در این جدول، بیشترین تعداد پروژه‌های با عمر کمتر از پنج سال، مربوط به شهرستان‌های «ساوه»، «اراک» و «خمین» است. همچنین شهرستان «شازند» با چهار پروژه با عمر بیشتر از ۲۰ سال، دارای بیشترین پروژه‌های عمرانی با عمر طولانی به‌شمار می‌رود:

جدول ۸. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای شهرستان‌های استان مرکزی برحسب عمر پروژه

شهرستان	تعداد پروژه	عمر پروژه‌ها در سال ۱۳۹۸			
		کمتر از ۵ سال	بین ۵ تا ۱۰ سال	بین ۱۰ تا ۱۵ سال	بین ۱۵ تا ۲۰ سال
آشتیان	۷۹	۴۸	۱۸	۳	۹
اراک	۲۳۸	۱۰۵	۷۳	۳۹	۱۹
تفرش	۱۲۸	۶۷	۴۳	۱۲	۵
خمین	۱۷۹	۹۲	۵۳	۱۷	۱۵
خنداب	۱۳۹	۶۷	۴۸	۲۰	۴
دلیجان	۱۱۱	۵۱	۳۶	۱۰	۱۱
زرنديه	۱۵۵	۷۹	۴۲	۲۱	۱۰
ساوه	۲۱۲	۱۰۶	۶۰	۲۷	۱۶
شازند	۱۵۹	۸۹	۴۵	۱۰	۱۱
فراهان	۱۰۸	۶۲	۳۵	۵	۶
کمیجان	۱۳۱	۶۶	۳۵	۱۶	۱۳
محلات	۱۱۹	۷۰	۲۸	۱۰	۸
سطح استان	۹۵	۴۸	۳۶	۵	۳
کل استان	۱۰۸۵۳	۹۵۰	۵۵۲	۱۹۵	۱۳۰
۲۶					

مأخذ: همان.

۳-۲. ارزیابی طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی^۱

یکی از معضلات پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در کشور، طولانی شدن عمر پروژه‌ها و عدم حصول نتایج مورد انتظار از طرح‌های عمرانی در یک بازه زمانی منطقی، علی‌رغم صرف منابع قابل توجه است. مدت زمان طولانی اجرای برخی طرح‌های عمرانی، علاوه بر هدردهی منابع سرمایه‌ای کشور، آثاری بر میزان برنامه‌پذیری فرایند توسعه اقتصادی کشور برجای خواهد گذاشت. به عبارت دیگر، طولانی شدن عمر پروژه‌های عمرانی یک استان به این معناست که بخشی از برنامه‌های عمران و توسعه استان بر موضوعاتی متمرکز است که سال‌ها پیش برنامه‌ریزی شده‌اند. بنابراین نوعی وابستگی به مسیر طی شده در تخصیص منابع مالی مشاهده می‌شود و بخش قابل ملاحظه‌ای از منابع عمرانی استان، بدون توجه به اصول و مبانی آمایش سرزمین و نیازها و مقتضیات روز استان، صرف پروژه‌هایی می‌شود که گاه بیش از یک دهه پیش، برنامه‌ریزی و آغاز شده‌اند.

از این رو، در بررسی و تحلیل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای هر استان، ارزیابی عمر طرح‌ها متناسب با درصد تخصیص اعتبار مورد نیاز طرح، به منظور ایجاد «مبنای مناسبی برای تصمیم‌گیری» در خصوص طرح‌های یاد شده حائز اهمیت است. لذا در این بخش از مطالعه، پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی در قالب یک تحلیل دوبعدی مبتنی بر طول عمر و درصد تخصیص اعتبار، مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرند. نتایج این ارزیابی می‌تواند حائز نکات با اهمیتی در خصوص اولویت‌بندی طرح‌های عمرانی استان و تصمیم‌گیری در خصوص آینده آنها باشد. در این راستا، با ارزیابی دوبعدی پروژه‌های عمرانی استان مرکزی، می‌توان این پروژه‌ها را در پنج طبقه کلی جای داد که تصمیم‌گیری و نحوه عمل در خصوص پروژه‌های هر طبقه می‌تواند متفاوت باشد. پنج طبقه یاد شده به ترتیب اولویت برای تصمیم‌گیری و اقدام بر مبنای تحلیل طول عمر - درصد تخصیص، به شرح زیر است:

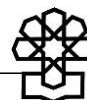
• پروژه‌های با طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)

این پروژه‌ها بیشترین اثر مخرب را بر فرایند برنامه‌ریزی توسعه دارند، زیرا مدت زمان طولانی از آغاز اجرای آنها گذشته است و با توجه به پیشرفت اندک، نمی‌توان چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور بود. از این رو پروژه‌های یاد شده در اولویت تصمیم‌گیری و تعیین تکلیف قرار دارند. در این راستا ضروری است ضمن نظارت و بررسی دقیق این گروه از پروژه‌ها و آسیب‌شناسی علل تأخیر، در خصوص توقف، اصلاح یا اتمام پروژه تصمیم‌گیری شود.

• پروژه‌های با طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)

پروژه‌های با طول عمر متوسط و بیشتر و تخصیص اعتبار بالا نیز با توجه به مدت طولانی فرایند اجرایی آنها در اولویت بعدی قرار دارند. در خصوص این پروژه‌ها به دلیل تخصیص بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز پروژه، گزینه توقف چندان مطرح نیست. لذا پیشنهاد می‌شود پس از نظارت و بررسی دقیق پروژه و آسیب‌شناسی علل تأخیر، در خصوص اتمام یا اصلاح پروژه در بازه زمانی بسیار کوتاه تصمیم فوری اتخاذ شود.

۱. اگرچه بخشی از پروژه‌های مورد بررسی در طبقه طرح‌های مستمر قرار می‌گیرند، اما به نظر می‌رسد مستمر بودن طرح‌ها از ضرورت نظارت بر نحوه تخصیص منابع نخواهد کاست. بنابراین در این قسمت از مطالعه همه پروژه‌ها اعم از مستمر و غیرمستمر مورد توجه و واکاوی قرار گرفته است. بدیهی است تمامی تحلیل‌های ارائه شده در خصوص عمر پروژه از منظر بودجه است و با طول عمر سازه‌های عمرانی ارتباطی ندارد.

• پروژه‌های با طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)
این گروه از پروژه‌ها، در ظاهر از وضعیت مناسبی نسبت به سایر گروه‌ها برخوردارند. چراکه در یک بازه زمانی اندک، بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز آنها تخصیص داده شده است. بنابراین مهم‌ترین اقدام درخصوص این گروه، تخصیص اعتبار باقیمانده و اتمام پروژه است.

• پروژه‌های با طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)

این گروه از پروژه‌ها، شرایط بینابینی نسبت به دو گروه نخست دارند، اما با توجه به شرایط متعادل‌تر آنها از منظر عمر و درصد تخصیص، در اولویت چهارم قرار گرفته‌اند. لذا نظارت و بررسی دقیق پروژه‌ها، آسیب‌شناسی علل تأخیر برای پروژه‌های قدیمی‌تر و تصمیم‌گیری درخصوص توقف، اصلاح یا اتمام پروژه، مهم‌ترین اقدامات مورد نیاز برای آنها محسوب می‌شود.

• پروژه‌های با طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد)
طول عمر این پروژه‌ها به‌گونه‌ای است که هنوز انحراف جدی درخصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است؛ اگرچه درصد تخصیص پایین بخشی از پروژه‌های این گروه، می‌تواند در سال‌های آتی نگران‌کننده باشد. لذا پیشنهاد می‌شود درخصوص پروژه‌های عمرانی گروه پنجم، نظارت جدی با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی صورت پذیرد.^۱
بر این اساس، در نمودار زیر، نحوه طبقه‌بندی پروژه‌های عمرانی استان مرکزی و اقدامات مورد نیاز درخصوص هر طبقه، به تصویر کشیده شده است:

نمودار ۱۶. طبقه‌بندی پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی و اقدامات مورد نیاز هر طبقه

مأخذ: نتایج تحقیق.

۱. اولویت‌بندی و اقدامات پیشنهادی در این دسته‌بندی، صرفاً بر مبنای دو شاخص عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه صورت پذیرفته تا تصویری کلی از وضعیت پروژه‌های استان و اقدامات احتمالی مورد نیاز به‌دست آید. بدیهی است تصمیم‌گیری نهایی درخصوص سرانجام پروژه‌های یاد شده، منوط به بررسی دقیق آنها و مشاوره با دست‌اندرکاران هر پروژه و متخصصان امر است.

با عنایت به مطالب فوق‌الذکر، در جدول زیر، طبقه‌بندی پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی در قالب ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار و تعداد پروژه‌های مربوط به هر طبقه نشان داده شده است:

جدول ۹. ماتریس عمر - درصد تخصیص اعتبار پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی (تعداد پروژه)

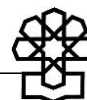
عمر پروژه	کمتر از ۵ سال	بین ۵ تا ۱۰ سال	بین ۱۰ تا ۱۵ سال	بین ۱۵ تا ۲۰ سال	۲۰ سال و بیشتر
درصد تخصیص اعتبار					
کمتر از ۲۰ درصد	۲۹۴	۷۲	۲۱	۹	۱
بین ۲۰ تا ۴۰ درصد	۶۳	۱۱۰	۲۸	۱۸	۴
بین ۴۰ تا ۶۰ درصد	۴۶۵	۹۱	۲۴	۱۵	۰
بین ۶۰ تا ۸۰ درصد	۷۳	۸۹	۴۱	۱۷	۳
۸۰ درصد و بیشتر	۵۵	۱۹۰	۸۱	۷۱	۱۸

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

با توجه به اطلاعات مندرج در جدول فوق، ملاحظه می‌شود ۳۲ پروژه عمرانی استان مرکزی که تعداد قابل توجهی هستند، در گروه پروژه‌های «عمر بالا و تخصیص اندک» قرار دارند که تعیین تکلیف آنها باید در اولویت نخست تصمیم‌گیران و سیاستگذاران استان قرار گیرد. پروژه‌های یاد شده به شرح جدول زیر است:

جدول ۱۰. پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی با عمر بالا و تخصیص اندک

عنوان فصل	عنوان پروژه	درصد تخصیص اعتبار	عمر پروژه در سال ۱۳۹۸	اعتبارات اختصاص یافته	کل اعتبار پروژه	شهرستان
فصل منابع آب	مطالعه و اجرای تغذیه مصنوعی	۲۳/۰	۲۶	۴۵.۹۶۵	۲۰۰.۰۰۰	سطح استان
فصل ورزش و تفریحات	تکمیل مجموعه ورزشی آزادی دلیجان	۵/۷	۲۵	۱.۸۲۷	۳۲.۲۷۱	دلیجان
فصل منابع آب	تکمیل و تجهیز شبکه‌های اندازه‌گیری آب‌های سطحی	۳۱/۳	۲۵	۲۵.۸۸۹	۸۲.۶۸۷	سطح استان
فصل منابع آب	تکمیل و تجهیز شبکه‌های اندازه‌گیری آب‌های زیرزمینی	۳۹/۳	۲۵	۳۱.۴۶۷	۸۰.۰۰۰	سطح استان
فصل توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری	اجرای طرح هادی روستای عمارت	۳۱/۱	۲۰	۲.۱۸۸	۷.۰۴۳	شازند
فصل توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری	اجرای طرح هادی روستای سیاوشان	۳۴/۱	۱۹	۲.۲۹۷	۶.۷۴۱	آشتیان
فصل آب و فاضلاب	آبرسانی به روستای عقیل آباد	۱۲/۱	۱۹	۱.۳۹۷	۱۱.۵۰۴	اراک
فصل آب و فاضلاب	آبرسانی به روستای میچان	۱۴/۳	۱۸	۱.۳۷۶	۹.۵۹۸	اراک
فصل حمل‌ونقل	تکمیل زیرسازی و آسفالت محور قرمزین و رکبار علیا - حریقان در دهستان کوهپایه	۱۶/۷	۱۷	۱۰.۴۷۷	۶۲.۶۹۷	ساوه
فصل توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری	اجرای طرح هادی روستای قزلجه	۲۶/۹	۱۷	۱.۹۰۵	۷.۰۷۴	تفرش
فصل توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری	اجرای طرح هادی روستای واران	۳۰/۴	۱۷	۱.۹۳۶	۶.۳۸۰	دلیجان
فصل فرهنگ و هنر	مطالعه و احداث کتابخانه مرکزی استان مرکزی	۳۱/۵	۱۷	۱۸۰.۵۱۴	۵۷۳.۸۶۸	سطح استان
فصل آب و فاضلاب	ایجاد تأسیسات فاضلاب شهر ساوه	۳۷/۹	۱۷	۶۱۷.۸۸۵	۱.۶۳۰.۳۸۱	ساوه

عنوان فصل	عنوان پروژه	درصد تخصیص اعتبار	عمر پروژه در سال ۱۳۹۸	اعتبارات اختصاص یافته	کل اعتبار پروژه	شهرستان
فصل حمل و نقل	بهسازی محور خمین قورچی باشی لکان (ارتقای خمین - شازند)	۱۴/۲	۱۶	۶۲.۴۰۸	۴۳۹.۰۶۸	خمین
فصل حمل و نقل	بهسازی و آسفالت محور قره کهریز (سنجان - شمس آباد - ساکی)	۱۰/۰	۱۶	۲۴.۰۵۴	۲۴۰.۰۴۸	اراک
فصل کشاورزی و منابع طبیعی	حفاظت خاک و پیشگیری از فرسایش در عرصه آبخیزهای خارج از حوزه سدها (آشتیان - آهو)	۳۹/۷	۱۶	۲.۵۷۳	۶.۴۷۲	آشتیان
فصل آب و فاضلاب	آبرسانی به روستاهای سینقان و مزوش	۳۸/۷	۱۶	۳.۷۱۵	۹.۶۰۳	دلیجان
فصل حمل و نقل	زیرسازی و آسفالت و بهسازی محور ولیدآباد - سیجان - طرلان	۲۰/۰	۱۵	۵.۶۴۱	۲۸.۱۹۵	کمیجان
فصل حمل و نقل	زیرسازی و آسفالت راه روستای سلوک لو	۳۶/۱	۱۵	۶.۰۹۰	۱۶۸.۶۶	کمیجان
فصل منابع آب	مطالعه و ساماندهی حریم و بستر رودخانههای شهرستان اراک	۱۶/۹	۱۵	۱۸.۵۱۷	۱۰۹.۶۱۷	اراک
فصل منابع آب	مطالعه و ساماندهی حریم و بستر رودخانههای شهرستان خمین	۲۴/۶	۱۵	۳.۳۳۶	۱۳.۵۵۸	خمین
فصل منابع آب	مطالعه و ساماندهی حریم و بستر رودخانههای شهرستان شازند	۳۷/۹	۱۵	۳.۱۸۷	۸.۴۰۹	شازند
فصل منابع آب	مطالعه و ساماندهی حریم و بستر رودخانههای شهرستان تفرش	۳۲/۷	۱۵	۱.۳۲۲	۴.۰۴۴	تفرش
فصل منابع آب	مطالعه و ساماندهی حریم و بستر رودخانههای شهرستان دلیجان	۳۸/۶	۱۵	۱.۴۳۵	۳.۷۱۲	دلیجان
فصل منابع آب	مطالعه و ساماندهی حریم و بستر رودخانههای شهرستان کمیجان	۳۵/۳	۱۵	۱.۶۰۵	۴.۵۴۹	کمیجان
فصل حفاظت از گونه‌های زیستی	ساماندهی منطقه حفاظت شده الوند خمین	۲۸/۲	۱۵	۲.۹۲۵	۱۰.۳۶۹	خمین
فصل حفاظت از گونه‌های زیستی	ساماندهی منطقه حفاظت شده راسوند (شازند)	۲۰/۳	۱۵	۱.۸۵۲	۹.۱۱۹	شازند
فصل حفاظت از گونه‌های زیستی	ساماندهی منطقه حفاظت شده جاسب دلیجان	۳۱/۹	۱۵	۱.۷۰۵	۵.۳۳۹	دلیجان
فصل توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری	اجرای طرح هادی روستای آقچه قلعه	۱۵/۳	۱۵	۱.۲۵۴	۸.۱۹۸	ساوه
فصل توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری	اجرای طرح هادی روستای یاسبلاغ	۱۸/۵	۱۵	۱.۹۰۲	۱۰.۲۹۰	کمیجان
فصل توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری	اجرای طرح هادی روستای کسرآصف	۱۲/۴	۱۵	۵۴۵	۴.۴۰۰	فراهان
فصل آب و فاضلاب	آبرسانی به مجتمع خورهه - حاجی آباد	۲۱/۸	۱۵	۹۱۱	۴.۱۷۷	محلات

مأخذ: همان.

همچنین در جدول زیر، شمایی کلی درخصوص وضعیت پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی بر مبنای اولویت‌بندی صورت گرفته در قالب ماتریس عمر - تخصیص ارائه شده است:

جدول ۱۱. وضعیت کلی پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی

(میلیون ریال / درصد)

بر مبنای اولویت‌بندی ماتریس عمر - تخصیص

اولویت بر حسب ماتریس عمر - تخصیص	تعداد پروژه‌ها	مجموع اعتبارات اختصاص یافته به پروژه‌ها	کل اعتبار پروژه‌ها	برآورد اعتبار باقیمانده	درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها
اولویت ۱	۳۲	۱۰۷۰۰۹۹	۳۶۴۶۲۷۷	۲۵۷۶۱۷۸	۲۹/۳
اولویت ۲	۱۷۰	۴۸۵۷۲۰۸	۵۱۷۵۲۲۸	۳۱۸۰۲۰	۹۳/۹
اولویت ۳	۲۴۵	۱۰۴۷۲۷۶	۱۱۶۷۴۹۰	۱۲۰۲۱۴	۸۹/۷
اولویت ۴	۱۴۹	۲۷۹۲۸۶۹	۵۰۲۴۲۶۲	۲۲۳۱۳۹۳	۵۵/۶
اولویت ۵	۱۲۵۷	۴۶۰۵۵۲۸	۱۳۹۸۷۴۸۵	۹۳۸۱۹۵۶	۳۲/۹

مأخذ: همان.

براساس اطلاعات مندرج در جدول فوق، برای ۳۲ پروژه مربوط به اولویت ۱، در مجموع در حدود ۳۶۵ میلیارد تومان اعتبار در نظر گرفته شده است که علی‌رغم عمر بالای پروژه‌های این گروه، صرفاً ۲۹/۳ درصد اعتبار پیش‌بینی شده (بیش از ۱۰۷ میلیارد تومان)، تخصیص اعتبار صورت پذیرفته است. پروژه‌های اولویت ۲ و ۳ به ترتیب با درصد تخصیص ۹۳/۹ و ۸۹/۷ درصد، محتمل‌ترین پروژه‌ها برای اتمام فوری‌اند که اعتبار باقیمانده آنها مجموعاً در حدود ۴۴ میلیارد تومان برآورد شده است. از سوی دیگر، پروژه‌های اولویت ۴ و ۵ که در مجموع در حدود ۶۶ درصد کل اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه‌های عمرانی استان را دربرمی‌گیرند از منظر تخصیص اعتبار شرایط چندان مطلوبی نداشته و به ترتیب ۵۵/۶ و ۳۲/۹ درصد تخصیص اعتبار داشته‌اند.

۲-۴. ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی بر حسب اعتبار پروژه

به‌منظور ارزیابی اندازه پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی، پس از بررسی کل اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از پروژه‌های یاد شده و با توجه به بازه گسترده اعتبار پروژه‌ها که از حدود ۳ میلیون تومان تا حدود ۲۰۷ میلیارد تومان متغیر است، نسبت به طبقه‌بندی آنها در قالب پنج دسته به شرح زیر، اقدام شده است:

- پروژه‌های بسیار کوچک: کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار

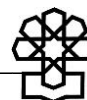
- پروژه‌های کوچک: بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان اعتبار

- پروژه‌های متوسط: بین ۱ تا ۵ میلیارد تومان اعتبار

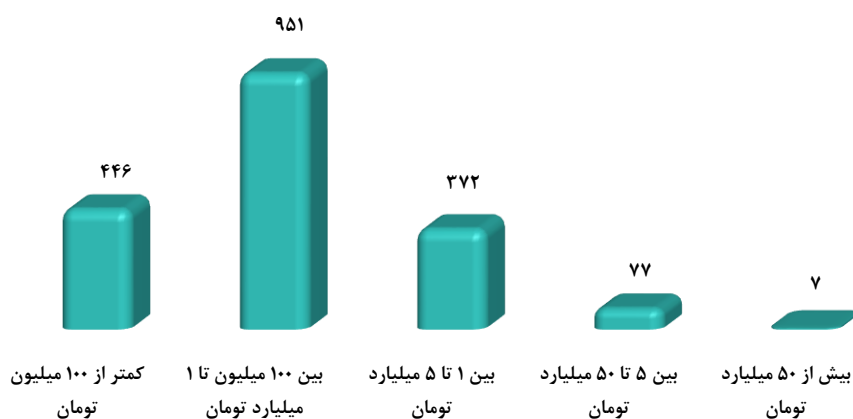
- پروژه‌های بزرگ: بین ۵ تا ۵۰ میلیارد تومان اعتبار

- پروژه‌های بسیار بزرگ: بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار

بر این اساس در نمودار زیر، تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی بر حسب اندازه پروژه‌ها (اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه) ارائه شده است:

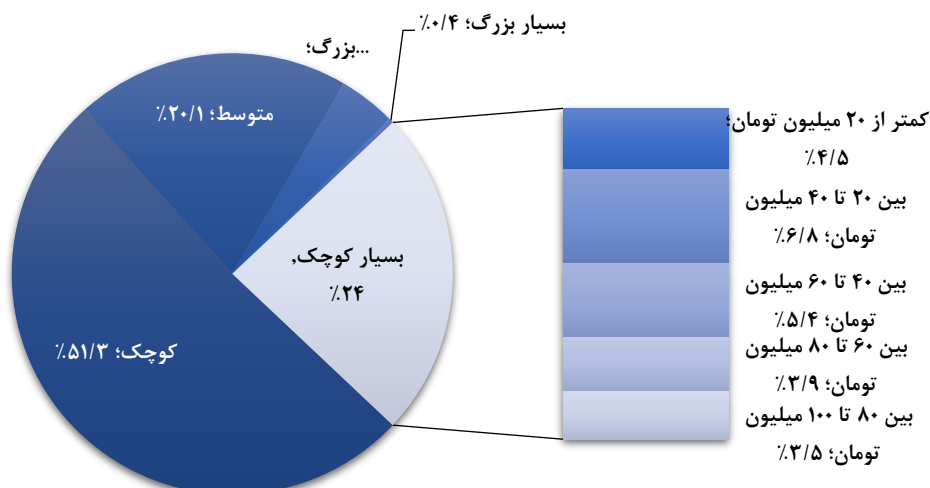
نمودار ۱۷. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی برحسب اندازه پروژه

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

همچنین در نمودار زیر، توزیع پروژه‌های عمرانی استان مرکزی برحسب اندازه پروژه‌ها به تصویر کشیده شده است:

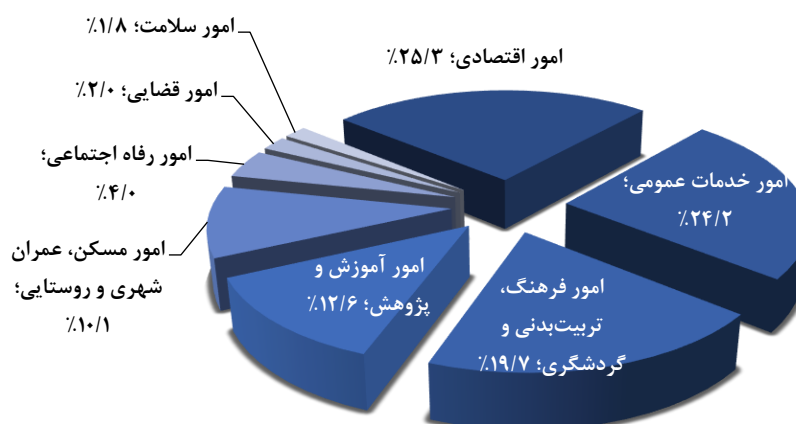
نمودار ۱۸. توزیع پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی برحسب اندازه پروژه‌ها

مأخذ: همان.

به این ترتیب ملاحظه می‌شود پروژه‌های «کوچک» (بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان اعتبار)، با اختصاص ۵۱/۳ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان مرکزی از بیشترین فراوانی برخوردارند. همچنین پروژه‌های «بسیار کوچک» (کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار) و «متوسط» (۱ تا ۵ میلیارد تومان اعتبار)، به ترتیب با ۴۴۶ پروژه (۲۴/۱ درصد سهم) و ۳۷۲ پروژه (۲۰/۱ درصد سهم)، در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. شایان ذکر است، اندازه ۷۷ پروژه استان مرکزی (۴/۲ درصد کل پروژه‌های استان)، «بزرگ» و اعتبار پیش‌بینی شده برای آنها، بین ۵ تا ۵۰ میلیارد تومان است و همچنین هفت پروژه در اندازه «بسیار بزرگ» برنامه‌ریزی شده‌اند و برای آنها بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار در نظر گرفته شده است. در نمودار زیر، سهم امور مختلف از پروژه‌های بسیار کوچک نشان داده شده است:

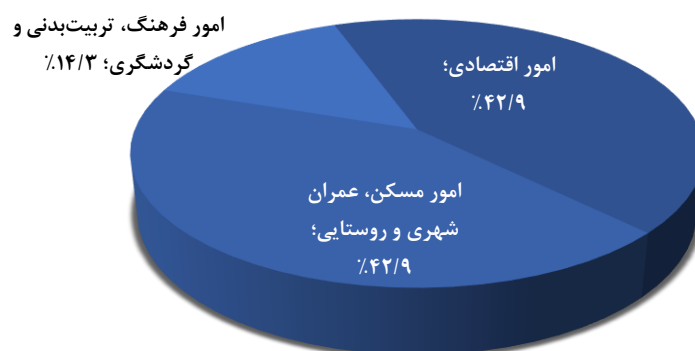
نمودار ۱۹. توزیع پروژه‌های بسیار کوچک (کمتر از ۱۰۰ میلیون تومان اعتبار) برحسب امور

مأخذ: همان.

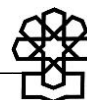
همان‌گونه که در نمودار مشخص است، بیشترین سهم از پروژه‌های عمرانی بسیار کوچک در استان مرکزی مربوط به «امور اقتصادی» است. همچنین «امور خدمات عمومی»، «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری» و «امور آموزش و پژوهش» در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. در نمودار زیر نیز سهم امور مختلف از هفت پروژه عمرانی بسیار بزرگ استان (بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار) نشان داده شده است:

نمودار ۲۰. توزیع پروژه‌های بسیار بزرگ (بیش از ۵۰ میلیارد تومان اعتبار) برحسب امور

مأخذ: همان.

نمودار فوق نشان می‌دهد پروژه‌های بسیار بزرگ استان مرکزی مربوط به «امور اقتصادی»، «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» و «امور فرهنگ، تربیت بدنی و گردشگری» هستند. در جدول زیر، وضعیت پروژه‌های عمرانی استان مرکزی به صورت هم‌زمان برحسب اندازه پروژه و اولویت‌بندی

ماتریس عمر - تخصیص، مورد بررسی قرار گرفته است:

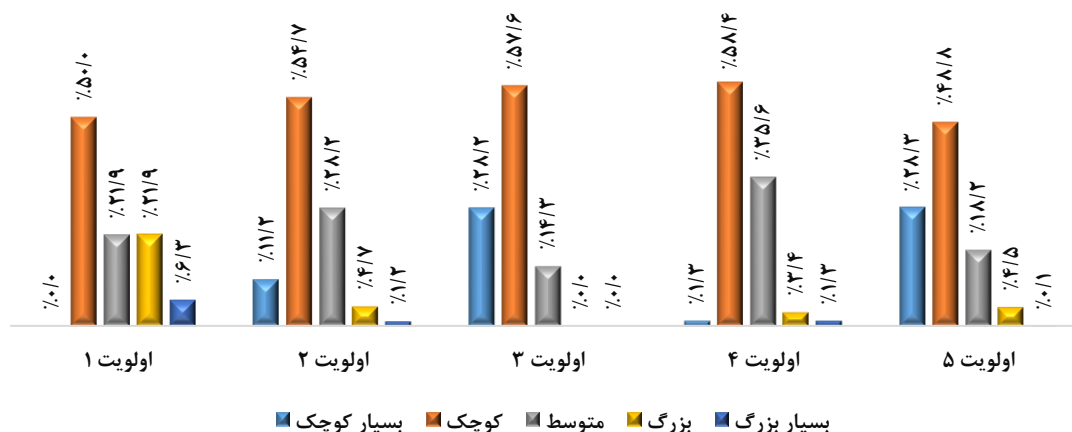
جدول ۱۲. تعداد پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی برحسب اندازه و اولویت

اولویت پروژه	اندازه پروژه					
	اولویت ۱	اولویت ۲	اولویت ۳	اولویت ۴	اولویت ۵	جمع
بسیار کوچک	۰	۱۹	۶۹	۲	۳۵۶	۴۴۶
کوچک	۱۶	۹۳	۱۴۱	۸۷	۶۱۴	۹۵۱
متوسط	۷	۴۸	۳۵	۵۳	۲۲۹	۳۷۲
بزرگ	۷	۸	۰	۵	۵۷	۷۷
بسیار بزرگ	۲	۲	۰	۲	۱	۷
جمع	۳۲	۱۷۰	۲۴۵	۱۴۹	۱۰۲۵۷	۱۰۸۵۳

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

با استفاده از اطلاعات مندرج در جدول فوق، در نمودار زیر توزیع پروژه‌های عمرانی استان مرکزی برحسب اندازه پروژه‌ها و اولویت‌بندی ماتریس عمر - تخصیص نشان داده شده است:

نمودار ۲۱. توزیع پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی برحسب اندازه و اولویت

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.

همان‌گونه که ملاحظه می‌شود، ۱۶ پروژه از ۳۲ پروژه‌ای که به دلیل طول عمر زیاد و درصد تخصیص اندک، در اولویت اول تعیین تکلیف قرار گرفته‌اند، از نظر اندازه، در زمره پروژه‌های «کوچک» به‌شمار می‌روند و اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها بین ۱۰۰ میلیون تا ۱ میلیارد تومان است.

پروژه‌های اولویت دوم، که ضمن دارا بودن عمر طولانی، از درصد تخصیص بالایی نیز برخوردارند و لذا، تصمیم درخصوص اتمام فوری آنها، محتمل‌تر است، عمدتاً در گروه پروژه‌های «کوچک» و «متوسط» قرار دارند. همچنین عمده پروژه‌های اولویت سوم (عمر اندک و تخصیص بالا)، «کوچک» یا «بسیار کوچک» هستند.

از سوی دیگر، ۹۴ درصد از پروژه‌های اولویت چهار (طول عمر متوسط/ زیاد و تخصیص اندک/ متوسط) که طی سال‌های آتی، در صورت عدم پیشرفت قابل ملاحظه و افزایش طول عمر، قابلیت انتقال به ناحیه مربوط به پروژه‌های اولویت اول را دارا هستند، در زمره پروژه‌های «متوسط» و «کوچک» قرار دارند و اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از

آنها بین ۱۰۰ میلیون تا ۵ میلیارد تومان است.

شایان ذکر است ۹۵/۴ درصد از پروژه‌های اولویت پنجم (عمر اندک و تخصیص اندک/ متوسط) که حدود ۶۸ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان مرکزی را دربرمی‌گیرند و عملیات اجرایی آنها طی یک دهه اخیر آغاز شده، از نظر اندازه، در زمره پروژه‌های «بسیار کوچک»، «کوچک» یا «متوسط» قرار گرفته‌اند. لذا سهمی کمتر از ۵ درصد از پروژه‌های یاد شده، به پروژه‌های «بزرگ» و «خیلی بزرگ» اختصاص یافته است.

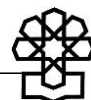
جمع‌بندی و پیشنهادها

در بررسی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی مشخص شد که در سال ۱۳۹۸، تعداد ۱۸۵۳ پروژه عمرانی ذیل ۱۰ امور، ۳۱ فصل، ۷۲ برنامه و ۳۲۷ طرح، در استان یاد شده فعال بوده است. قدیمی‌ترین این پروژه‌ها از سال ۱۳۶۹ آغاز شده و ۳ دهه از شروع عملیات اجرایی آن گذشته است. مجموع اعتبار پیش‌بینی شده برای پروژه‌های مذکور بالغ بر ۲۹ هزار میلیارد ریال است که در مجموع، ۴۹/۶ درصد اعتبارات یاد شده (در حدود ۱۴/۴ هزار میلیارد ریال)، جهت اجرای این پروژه‌ها، تخصیص داده شده است. متوسط عمر پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی در سال ۱۳۹۸، معادل ۵/۷ سال بوده است.

در بررسی موضوعی پروژه‌های عمرانی استان مرکزی، مشخص شد «امور اقتصادی» با ۲۹/۸ درصد سهم و «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» با ۲۳/۷ درصد سهم، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌های استان را به‌خود تخصیص داده‌اند. «امور اقتصادی» از منظر اعتبارات تخصیص‌یافته با اختلاف فاحشی نسبت به سایر امور، در رتبه نخست قرار دارد. در این زمینه سهم «امور اقتصادی» از کل اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان، ۴۶/۳ درصد است. همچنین «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» با سهم ۲۹/۸ درصدی از اعتبارات تخصیص‌یافته، از این منظر در رتبه دوم قرار گرفته است.

در طبقه‌بندی پروژه‌های عمرانی استان برحسب فصول مختلف، سه فصل «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری»، «اداره امور عمومی» و «کشاورزی و منابع طبیعی» به‌ترتیب با ۱۳/۷، ۱۳ و ۱۲/۳ درصد سهم، بیشترین سهم را از تعداد پروژه‌های استان به‌خود اختصاص داده‌اند. در این راستا، فصل «توسعه و خدمات شهری، روستایی و عشایری» در زمره «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» قرار دارد و فصل‌های «اداره امور عمومی» و «کشاورزی و منابع طبیعی»، به‌ترتیب زیرمجموعه «امور خدمات عمومی» و «امور اقتصادی» محسوب می‌شوند. از سوی دیگر فصل‌های «منابع آب» و «آب و فاضلاب» به‌ترتیب با ۲۷/۷ و ۲۴/۲ درصد سهم، بیشترین سهم را نسبت به سایر فصول، از اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان دارا هستند. فصل «منابع آب» در زمره «امور اقتصادی» و فصل «آب و فاضلاب» در زمره «امور مسکن، عمران شهری و روستایی» طبقه‌بندی شده‌اند.

همچنین از منظر برنامه‌ای، سه برنامه «تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات (فصل اداره امور عمومی - امور خدمات عمومی)»، «توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای (فصل حمل‌ونقل - امور اقتصادی)» و «ارائه خدمات آب شهری و روستایی (فصل آب و فاضلاب - امور مسکن، عمران شهری و روستایی)»

بیشترین سهم از تعداد پروژه‌ها و سه برنامه «عرضه آب (فصل منابع آب - امور اقتصادی)»، «توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب (فصل آب و فاضلاب - امور مسکن، عمران شهری و روستایی)» و «توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای (فصل حمل‌ونقل - امور اقتصادی)» بیشترین سهم از اعتبارات تخصیص‌یافته را به خود اختصاص داده‌اند.

شایان توجه است ۶۳ برنامه عمرانی استان مرکزی، علی‌رغم دربرگرفتن ۱۰۴۲ پروژه از مجموع ۱۸۵۳ پروژه عمرانی استان (معادل ۵۶/۲ درصد کل پروژه‌ها)، فقط ۲۶ درصد از کل اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته استان، سهم داشته‌اند. در این زمینه، ۴۳ برنامه از ۶۳ برنامه یاد شده، هریک سهمی بسیار اندک و کمتر از ۰/۵ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته استان را جذب نموده‌اند.

نتایج حاصل از بررسی جغرافیایی پروژه‌های عمرانی استان مرکزی در سطح شهرستان‌های استان، حاکی از آن است که شهرستان «اراک» به‌عنوان مرکز استان، بیشترین سهم از تعداد پروژه‌ها (۱۲/۸ درصد) و اعتبارات تخصیص‌یافته استان (۳۵/۲ درصد) را به خود اختصاص داده است. پروژه‌های «سطح استان (بین شهرستانی)» نیز علی‌رغم آنکه تنها ۵/۱ درصد از کل پروژه‌های استان را شامل می‌شود، ۱۱/۸ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته را جذب کرده‌اند. شایان ذکر است ۶ شهرستان «محلات»، «زرنديه»، «آشتیان»، «کمیجان»، «دلیجان» و «فراهان»، با سهمی کمتر از ۴ درصد از کل اعتبارات عمرانی تخصیص‌یافته، از منظر این شاخص در میان ۱۲ شهرستان استان، در رتبه‌های پایانی قرار گرفته‌اند.

بررسی شاخص درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها در سطح شهرستان‌های استان نیز نشان می‌دهد شهرستان‌های «تفرش» و «اراک» به‌ترتیب با ۶۴/۸ و ۶۴/۶ درصد تخصیص اعتبار، در جایگاه نسبتاً مناسبی قرار دارند و در سوی مقابل، شهرستان‌های «فراهان»، «زرنديه»، «شازند» و «ساوه» به‌ترتیب با جذب ۲۶/۷، ۳۲/۶، ۳۶/۹ و ۳۹/۳ درصد از اعتبار مورد نیاز خود، شرایط نامطلوب‌تری دارند.

پس از بررسی موضوعی و جغرافیایی پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی، مسئله طول عمر و درصد تخصیص اعتبار پروژه‌ها به‌صورت هم‌زمان مورد ارزیابی قرار گرفته است. این موضوع از آن جهت اهمیت دارد که طولانی شدن عمر پروژه‌ها و عدم حصول دستاورد قابل اتکا علی‌رغم صرف زمان و منابع فراوان به یکی از معضلات جدی طرح‌های عمرانی کشور مبدل شده است. لذا ایجاد مبنای مناسبی برای قضاوت و تصمیم‌گیری درخصوص نحوه برخورد با طرح‌های عمرانی استان ضروری به‌نظر می‌رسد. به‌ویژه آنکه طولانی شدن اجرای برخی طرح‌های عمرانی، علاوه بر هدردهی منابع سرمایه‌ای کشور، اثراتی بر میزان برنامه‌پذیری فرایند توسعه اقتصادی کشور برجای خواهد گذاشت. به‌عبارت دیگر، طولانی شدن عمر پروژه‌های عمرانی یک استان به این معناست که بخشی از برنامه‌های عمران و توسعه استان، متمرکز بر موضوعاتی است که سال‌ها پیش برنامه‌ریزی شده‌اند. بنابراین نوعی وابستگی به مسیر طی شده در تخصیص منابع مالی مشاهده می‌شود و بخش قابل ملاحظه‌ای از منابع عمرانی استان، بدون توجه به اصول و مبانی آمایش سرزمین و نیازها و مقتضیات روز استان، صرف پروژه‌هایی می‌شود که مدت‌ها پیش، برنامه‌ریزی و آغاز شده‌اند. از این‌رو، پروژه‌های عمرانی استان مرکزی در قالب ماتریسی تحت عنوان عمر - درصد تخصیص مورد ارزیابی قرار گرفته و در پنج گروه، به شرح جدول زیر طبقه‌بندی شده‌اند:

جدول ۱۳. ارزیابی وضعیت پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی

براساس ماتریس عمر - درصد تخصیص

اولویت	گروه	تعداد پروژه	پیشنهاد نحوه برخورد	توضیحات
۱	طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد)	۳۲	- نظارت و بررسی دقیق پروژه - آسیب‌شناسی علل تأخیر - تصمیم‌گیری درخصوص توقف، اصلاح یا اتمام پروژه	چشم‌انداز کوتاه‌مدتی برای اتمام آنها متصور نیست.
۲	طول عمر زیاد (بیش از ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)	۱۷۰	- نظارت و بررسی دقیق پروژه - آسیب‌شناسی علل تأخیر - اتمام یا اصلاح پروژه	به‌دلیل تخصیص بخش قابل توجهی از اعتبار مورد نیاز پروژه، گزینه توقف چندان مطرح نیست.
۳	طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار زیاد (بیش از ۸۰ درصد)	۲۴۵	تخصیص اعتبار باقیمانده و اتمام پروژه	از وضعیت مناسبی نسبت به سایر گروه‌ها برخوردارند.
۴	طول عمر متوسط (۱۰ تا ۱۵ سال) و تخصیص اعتبار اندک (کمتر از ۴۰ درصد) یا طول عمر متوسط و بیشتر (بیش از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط (۴۰ تا ۸۰ درصد)	۱۴۹	- نظارت و بررسی دقیق پروژه - آسیب‌شناسی علل تأخیر پروژه‌های قدیمی‌تر - تصمیم‌گیری درخصوص توقف، اصلاح یا اتمام پروژه	شرایط بینابینی نسبت به دو اولویت نخست دارند، اما با توجه به شرایط متعادل‌تر آنها، در اولویت چهارم قرار گرفته‌اند.
۵	طول عمر اندک (کمتر از ۱۰ سال) و تخصیص اعتبار متوسط و کمتر (کمتر از ۸۰ درصد)	۱۰۲۵۷	نظارت بر پروژه با هدف پیشگیری از انحراف فرایند اجرایی	هنوز انحراف جدی درخصوص میزان پیشرفت پروژه رخ نداده است.

مأخذ: نتایج تحقیق.

همچنین ارزیابی «اندازه» پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان مرکزی براساس کل اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از پروژه‌ها صورت پذیرفته است. براساس طبقه‌بندی شرح داده شده در متن گزارش، ۲۴/۱ درصد پروژه‌های عمرانی استان مرکزی، در زمره پروژه‌های «بسیار کوچک» قرار می‌گیرند. ۵۱/۳ درصد پروژه‌ها «کوچک» و ۲۰/۱ درصد آنها، «متوسط» است و درنهایت، پروژه‌های «بزرگ» و «بسیار بزرگ»، به‌ترتیب ۴/۲ و ۰/۴ درصد از کل پروژه‌های استان را به‌خود اختصاص داده‌اند.

شایان ذکر است از میان ۳۲ پروژه‌ای که براساس ماتریس عمر - درصد تخصیص، در اولویت اول تعیین تکلیف قرار گرفته‌اند، ۱۶ پروژه در زمره پروژه‌های «کوچک» قرار دارند؛ پروژه‌های اولویت دوم عمدتاً «کوچک» و «متوسط» هستند و عمده پروژه‌های اولویت سوم در گروه پروژه‌های «کوچک» و «بسیار کوچک» قرار دارند.

همچنین ۹۴ درصد از پروژه‌های اولویت چهارم که انتقال آنها به اولویت اول طی سال‌های آتی محتمل است، در زمره پروژه‌های «کوچک» و «متوسط» قرار دارند و اعتبار پیش‌بینی شده برای هریک از آنها بین ۱۰۰ میلیون تا ۵ میلیارد تومان است. بیش از ۷۷ درصد از پروژه‌های اولویت پنجم که مجموعاً ۶۸ درصد از کل پروژه‌های عمرانی استان را دربر می‌گیرند، «کوچک» و «بسیار کوچک» هستند.

با توجه به آنکه پروژه‌هایی که عمر آنها کمتر از ۱۰ سال است، برحسب درصد تخصیص اعتبار، در اولویت سوم و پنجم جای گرفته‌اند، می‌توان گفت بخش عمده پروژه‌های عمرانی استان که طی یک دهه اخیر بارگذاری شده‌اند، از نظر شاخص اندازه، «کوچک» یا «بسیار کوچک» هستند و برای آنها اعتباری کمتر از ۱ میلیارد تومان در نظر گرفته شده است.

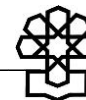
پیوست‌ها

پیوست ۱

براساس مستندات ارائه شده توسط معاونت امور استان‌های سازمان برنامه و بودجه، منابع اعتباری استانی می‌تواند از سرفصل‌های زیر تأمین شود:

- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی
- مجموع ۳ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی
- مصوبات خاص استان‌ها
- اعتبارات ۲۷ درصد ارزش افزوده
- اعتبارات موضوع ماده (۲۳) قانون نحوه رسیدگی به تخلفات و اخذ جرائم رانندگی
- حوادث غیرمترقبه ماده (۱۰) قانون تنظیم
- اعتبارات قانون استفاده متوازن در جدول (۹) توازن ملی ابلاغی به استان‌ها
- اعتبار موضوع بازپرداخت فروش اموال منقول و غیرمنقول دولتی
- اعتبار تعهدات سفرهای رهبر انقلاب اسلامی
- اعتبار تعهدات سفرهای ریاست جمهوری
- اعتبار موضوع ارتقای درآمدهای استانی
- اعتبار متمرکز درآمد - هزینه دستگاه‌های اجرایی
- اعتبارات موضوع ماده (۶۳) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت
- هزینه‌های پیش‌بینی نشده سرمایه‌ای
- کمک به هزینه‌های اجتناب‌ناپذیر و ضروری
- کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی
- کمک بلاعوض، یارانه سود و کارمزد وجوه اداره شده، تحقیقات، آموزش و نظارت بر اجرای طرح‌های تولیدی و خدماتی آموزش عالی غیرانتفاعی
- کمک به توسعه زیربنای روستایی، تکمیل مجتمع‌های آبرسانی و زیرساخت‌های نواحی صنعتی و کمک‌های فنی و اعتباری به توسعه اشتغال روستایی
- کمک به اجرای طرح‌های مشارکت با بخش خصوصی
- اعتبارات موضوع واگذاری طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه‌تمام، تکمیل شده و آماده بهره‌برداری دولت
- ایجاد زیرساخت‌های توسعه پایدار شرق و غرب کشور
- اعتبارات موضوع طرح‌های بیمارستان‌های کشور
- پرداخت مطالبات مشاوران و پیمانکاران طرح‌های سدها و شبکه‌های آبیاری و زهکشی متوقف شده در حوزه دریایچه ارومیه

- تسویه بدهی‌های قطعی دولت به اشخاص حقیقی و حقوقی تعاونی و خصوصی و نهادهای غیردولتی از طریق تهاتر بدهی اشخاص یاد شده به بانک‌ها
- تسویه بدهی‌های قطعی شده دولت به اشخاص حقیقی و حقوقی تعاونی و خصوصی
- تعهدات پرداخت نشده بودجه مصوب سال‌های قبل، موضوع مواد (۶۳) و (۶۴) قانون محاسبات عمومی کشور
- اعتبارات موضوع فروش سهام، سهم‌الشرکه، اموال دارایی‌ها و حقوق مالی و نیروگاه‌های متعلق به دولت و مؤسسات و شرکت‌های دولتی وابسته و تابعه اوراق مشارکت
- منابع داخلی شرکت‌های دولتی
- منابع داخلی شهرداری‌ها
- تسهیلات وام خارجی
- تسهیلات وام داخلی
- خودیاری

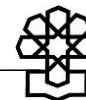

جدول خلاصه وضعیت تخصیص اعتبار به پروژه‌های عمرانی استان مرکزی برحسب برنامه

(میلیون ریال / درصد)

کد برنامه	عنوان برنامه	جمع عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال‌های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار تا سال ۱۳۹۸
۱۳۰۷۰۰۲۰۰۰	برنامه عرضه آب	۳۰۸۷.۴۹۲	۳۴۲.۱۰۲	۱۹۰.۲۰۹	۳.۲۷۷.۷۰۱	۰	۳.۴۲۹.۵۹۴	۹۵/۶
۱۵۰۳۰۰۲۰۰۰	برنامه توسعه تأسیسات فاضلاب و بازچرخانی آب	۲۰۹۸.۸۰۸	۵۴۷.۵۰۰	۳۰۴.۴۱۰	۲.۴۰۳.۲۱۸	۱.۷۳۷.۴۳۹	۴.۳۸۳.۷۴۷	۵۴/۸
۱۳۰۳۰۱۶۰۰۰	برنامه توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای	۱۰۸۷.۵۴۹	۱.۱۳۵.۵۰۸	۶۳۱.۳۴۲	۱.۷۱۸.۸۹۲	۳.۸۶۶.۸۵۸	۶.۰۸۹.۹۱۵	۲۸/۲
۱۵۰۳۰۰۳۰۰۰	برنامه ارائه خدمات آب شهری و روستایی	۸۲۷.۱۶۶	۴۵۲.۷۷۹	۲۵۱.۷۴۵	۱.۰۷۸.۹۱۲	۷۲۷.۶۵۷	۲.۰۰۷.۶۰۲	۵۳/۷
۱۰۰۲۰۵۴۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات	۳۹۱.۹۲۱	۲۹۱.۰۳۰	۱۶۱.۸۱۳	۵۵۳.۷۳۴	۲۳۰.۳۹۶	۹۱۳.۳۴۷	۶۰/۶
۱۳۰۷۰۰۶۰۰۰	برنامه بهبود بهره‌برداری و حفاظت از منابع آب	۳۹۵.۸۶۱	۱۳۱.۰۹۰	۷۲.۸۸۶	۴۶۸.۷۴۷	۷۱۶.۰۰۵	۱.۲۴۲.۹۵۶	۳۷/۷
۱۵۰۲۰۰۴۰۰۰	برنامه حمل‌ونقل شهری و روستایی	۳۰۵.۱۵۵	۱۵۵.۳۵۴	۸۶.۳۷۷	۳۹۱.۵۳۱	۵۵.۰۰۰	۴۶۶.۰۰۹	۸۴/۰
۱۷۰۲۰۰۴۰۰۰	برنامه گسترش ورزش همگانی	۱۲۲.۳۹۴	۴۷۰.۶۲۲	۲۶۱.۶۶۶	۳۸۴.۰۵۹	۵۷۶.۳۲۶	۱.۱۶۹.۳۴۲	۳۲/۸
۱۳۰۴۰۱۱۰۰۰	برنامه ایجاد و توسعه صنایع، معادن و زیرساخت‌های صنعتی و معدنی	۲۸۳.۳۹۹	۱۳۳.۵۰۰	۷۴.۲۲۶	۳۵۷.۶۲۵	۰	۴۱۶.۸۹۹	۸۵/۸
۱۵۰۲۰۱۲۰۰۰	برنامه سامان‌دهی کالبدی شهری و روستایی	۱۸۰.۷۲۶	۱۵۳.۹۳۹	۸۵.۵۹۰	۲۶۶.۳۱۶	۶۴۴.۶۹۰	۹۷۹.۳۵۵	۲۷/۲
۱۷۰۱۰۳۱۰۰۰	برنامه اطلاع‌رسانی و تبلیغات دینی رسانه‌ای	۱۵۹.۵۸۰	۶۷.۱۷۰	۳۷.۳۴۷	۱۹۶.۹۲۷	۸.۲۲۵	۲۳۴.۹۷۵	۸۳/۸
۱۳۰۷۰۰۳۰۰۰	برنامه تأمین آب	۳۷.۷۹۱	۲۶۷.۱۳۶	۱۴۸.۵۲۸	۱۸۶.۳۱۹	۴۴۵.۸۰۰	۷۵۰.۷۲۷	۲۴/۸
۱۷۰۳۰۳۴۰۰۰	برنامه گسترش و بهسازی کتابخانه‌های عمومی	۱۵۱.۹۲۱	۶۱.۱۵۰	۳۳.۹۹۹	۱۸۵.۹۲۰	۳۷۰.۰۰۰	۵۸۳.۰۷۱	۳۱/۹
۱۷۰۴۰۰۵۰۰۰	برنامه گسترش خدمات موزه‌ای	۱۴۶.۱۲۷	۴۹.۳۶۰	۲۷.۴۴۴	۱۷۳.۵۷۱	۶۴.۷۷۲	۲۶۰.۲۵۹	۶۶/۷
۱۲۰۱۰۰۵۰۰۰	برنامه اقدامات تأمینی و مدیریت بحران	۱۵۱.۱۱۴	۳۲.۰۹۲	۱۷.۸۴۳	۱۶۸.۹۵۷	۰	۱۸۳.۲۰۶	۹۲/۲
۱۷۰۳۰۲۲۰۰۰	برنامه حمایت از فعالیتهای فرهنگی، هنری، دینی استان‌ها	۱۳۰.۶۳۰	۶۸.۵۵۰	۳۸.۱۱۴	۱۶۸.۷۴۴	۸۱.۰۰۰	۲۸۰.۱۸۰	۶۰/۲
۱۸۰۳۰۲۵۰۰۰	برنامه فضاهای آموزشی و کمک‌آموزشی	۳۳.۱۹۷	۲۳۳.۷۵۶	۱۲۹.۹۶۸	۱۶۳.۱۶۵	۰	۲۶۶.۹۵۳	۶۱/۱
۱۷۰۶۰۰۲۰۰۰	برنامه توسعه گردشگری داخلی	۱۸.۱۰۰	۲۴۲.۴۳۳	۱۳۴.۷۹۳	۱۵۲.۸۹۲	۵۴۹.۹۸۲	۸۱۰.۵۱۵	۱۸/۹
۱۷۰۱۰۱۴۰۰۰	برنامه حمایت از حوزه‌های علمیه و مدارس علوم	۱۲۷.۴۲۰	۲۹.۰۰۰	۱۶.۱۲۴	۱۴۳.۵۴۴	۲۹.۷۵۵	۱۸۶.۱۷۵	۷۷/۱

کد برنامه	عنوان برنامه	جمع عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار تا سال ۱۳۹۸
	دینی							
۱۸۰۱۰۰۱۰۰۰	برنامه آموزش ابتدایی	۵۲.۱۵۸	۱۳۰.۳۷۵	۷۲.۴۸۹	۱۲۴.۶۴۶	۳۹۰.۳۰۰	۵۷۲.۸۳۳	۲۱/۸
۱۷۰۴۰۰۲۰۰۰	برنامه تأمین، حفاظت، مرمت و معرفی میراث غیرمنقول فرهنگی	۱۰۰.۰۷۷	۳۶.۳۹۰	۲۰.۲۳۳	۱۲۰.۳۱۰	۱۲.۰۰۰	۱۴۸.۴۶۷	۸۱/۰
۱۳۰۱۰۱۵۰۰۰	برنامه توسعه امور برق	۵.۹۰۰	۲۰۵.۰۳۰	۱۱۳.۹۹۷	۱۱۹.۸۹۷	۰	۲۱۰.۹۳۰	۵۶/۸
۱۵۰۲۰۰۱۰۰۰	برنامه ارائه خدمات شهری و روستایی	۳۷.۳۶۵	۱۳۹.۵۶۴	۷۷.۵۹۸	۱۱۴.۹۶۳	۱.۵۰۰	۱۷۸.۴۲۹	۶۴/۴
۱۱۰۱۰۲۵۰۰۰	برنامه کمک به پایگاه ها و حوزه های مقاومت	۴۸.۴۹۹	۱۱۲.۴۷۵	۶۲.۵۳۶	۱۱۱.۰۳۵	۰	۱۶۰.۹۷۴	۶۹/۰
۱۶۰۱۰۰۳۰۰۰	برنامه ارائه خدمات بهداشت شهری	۴۸.۶۵۲	۸۰.۲۴۴	۴۴.۶۱۶	۹۳.۲۶۸	۶۵.۰۰۰	۱۹۳.۸۹۶	۴۸/۱
۱۳۰۶۰۰۹۰۰۰	برنامه افزایش محصولات باغی	۰	۱۶۵.۶۵۷	۹۲.۱۰۵	۹۲.۱۰۵	۱۰.۱۶۵	۱۷۵.۸۲۲	۵۲/۴
۱۳۰۶۰۱۲۰۰۰	برنامه بهبود بهره وری آب در عرصه کشاورزی	۰	۱۶۰.۷۶۸	۸۹.۳۸۷	۸۹.۳۸۷	۲۶۸.۵۰۰	۴۲۹.۲۶۸	۲۰/۸
۱۳۰۶۰۰۲۰۰۰	برنامه احیا، توسعه و بهره برداری اصولی از جنگل های کشور	۶۹.۳۸۷	۲۸.۷۳۴	۱۵.۹۷۶	۸۵.۳۶۳	۹۵.۸۴۴	۱۹۳.۹۶۵	۴۴/۰
۱۸۰۱۰۰۵۰۰۰	برنامه آموزش دوره اول متوسطه	۳۸.۳۶۱	۶۱.۱۷۲	۳۴.۰۱۲	۷۲.۳۷۳	۹۸.۷۱۸	۱۹۸.۲۵۱	۳۶/۵
۱۷۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه ورزش و سلامت دانش آموزان	۳۰.۷۵۷	۴۱.۶۰۴	۲۳.۱۳۲	۵۳.۸۸۹	۱۳۵.۳۰۰	۲۰۷.۶۶۱	۲۶/۰
۱۹۰۳۰۰۲۰۰۰	برنامه ارائه خدمات اجتماعی، فرهنگی و ورزشی به اینترگران	۴۴.۰۳۸	۱۳.۶۰۵	۷.۵۶۴	۵۱.۶۰۲	۹.۰۰۰	۶۶.۶۴۳	۷۷/۴
۱۳۰۶۰۰۱۰۰۰	برنامه آبخیزداری و حفاظت خاک	۴۰.۵۹۸	۱۷.۵۲۹	۹.۷۴۶	۵۰.۳۴۴	۸۵.۶۰۰	۱۴۳.۷۲۷	۳۵/۰
۱۳۰۷۰۰۵۰۰۰	برنامه مهندسی رودخانه ها و سواحل	۲۲.۸۵۷	۴۸.۴۰۰	۲۶.۹۱۰	۴۹.۷۶۸	۱۴۳.۸۰۰	۲۱۵.۰۵۷	۲۳/۱
۱۸۰۱۰۱۵۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان ها، اماکن و ماشین آلات	۰	۸۶.۸۳۸	۴۸.۲۸۲	۴۸.۲۸۲	۰	۸۶.۸۳۸	۵۵/۶
۱۸۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه آموزش غیررسمی فنی و حرفه ای و مهارتی	۳۶.۴۶۲	۲۰.۶۹۲	۱۱.۵۰۵	۴۷.۹۶۶	۳۱.۸۶۰	۸۹.۰۱۴	۵۳/۹
۱۷۰۵۰۱۹۰۰۰	برنامه تأمین، توسعه، مقاوم سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان ها، اماکن و ماشین آلات	۳۳.۲۱۵	۲۰.۰۰۰	۱۱.۱۲۰	۴۴.۳۳۵	۰	۵۳.۲۱۵	۸۳/۳
۱۳۰۶۰۰۸۰۰۰	برنامه افزایش تولید آبزیان پرورشی	۳۱.۹۱۷	۱۹.۶۷۰	۱۰.۹۳۷	۴۲.۸۵۴	۲۸.۹۵۰	۸۰.۵۳۷	۵۳/۲
۱۱۰۲۰۱۲۰۰۰	برنامه حفظ نظم و امنیت داخل و خارج شهرها	۱۴.۳۲۶	۴۵.۵۰۳	۲۵.۳۰۰	۳۹.۶۲۶	۰	۵۹.۸۲۹	۶۶/۲

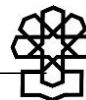

کد برنامه	عنوان برنامه	جمع عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار تا سال ۱۳۹۸
۱۳۰۳۰۰۱۰۰۰	برنامه ارائه خدمات هواشناسی و اقلیم شناسی	۲۶.۵۹۸	۱۵.۷۰۰	۸.۷۲۹	۳۵.۳۲۷	.	۴۲.۲۹۸	۸۳/۵
۱۸۰۱۰۰۶۰۰۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه نظری	۱۵.۵۴۳	۳۰.۹۹۰	۱۷.۲۳۰	۳۲.۷۷۳	۱۷.۰۰۰	۶۳.۵۳۳	۵۱/۶
۱۲۰۱۰۰۴۰۰۰	برنامه اظهار نظر پزشکی قانونی	۲۷.۵۰۸	۹.۳۸۸	۵.۲۲۰	۳۲.۷۲۸	۱.۰۰۰	۳۷.۸۹۶	۸۶/۴
۱۵۰۲۰۰۵۰۰۰	برنامه سامان دهی عشایر	۱۹.۸۱۲	۱۶.۴۶۰	۹.۱۵۲	۲۸.۹۶۴	۱۲.۶۰۰	۴۸.۸۷۲	۵۹/۳
۱۶۰۱۰۰۲۰۰۰	برنامه ارائه خدمات بهداشت روستایی	۱۶.۳۰۳	۱۹.۷۵۰	۱۰.۹۸۱	۲۷.۲۸۴	۳۳.۰۰۰	۶۹.۰۵۳	۳۹/۵
۱۳۰۶۰۱۵۰۰۰	برنامه بررسی، کنترل و پایش بیماری های واگیر و قرنطینه های دام، طیور و آبزیان	۱۲.۷۴۱	۲۳.۳۷۵	۱۲.۹۹۷	۲۵.۷۳۸	.	۳۶.۱۱۶	۷۱/۳
۱۴۰۴۰۰۲۰۰۰	برنامه حفاظت، احیا و بهسازی زیست بوم های خشکی	۲۰.۸۸۱	۶.۵۱۰	۳.۶۲۰	۲۴.۵۰۱	۴۵.۰۰۰	۷۲.۳۹۱	۳۳/۸
۱۸۰۵۰۱۲۰۰۰	برنامه توسعه فن آفرینی	۹.۹۹۷	۲۳.۰۵۰	۱۲.۸۱۶	۲۲.۸۱۳	.	۳۳.۰۴۷	۶۹/۰
۱۷۰۳۰۳۱۰۰۰	برنامه سامان دهی امور جوانان	.	۴۰.۴۷۲	۲۲.۵۰۲	۲۲.۵۰۲	.	۴۰.۴۷۲	۵۵/۶
۱۸۰۱۰۰۲۰۰۰	برنامه آموزش استثنایی	۱۲.۰۷۴	۱۶.۰۲۱	۸.۹۰۸	۲۰.۹۸۲	۳.۵۰۰	۳۱.۵۹۵	۶۶/۴
۱۹۰۱۰۰۲۰۰۰	برنامه ارائه خدمات امداد و نجات به آسیب دیدگان حوادث و سوانح	۱۳.۰۰۳	۱۳.۶۵۰	۷.۵۸۹	۲۰.۵۹۲	.	۲۶.۶۵۳	۷۷/۳
۱۰۰۴۰۰۲۰۰۰	برنامه پژوهش های کاربردی	۱۷.۱۳۸	۵.۱۹۵	۲.۸۸۸	۲۰.۰۲۶	۴.۰۰۰	۲۶.۳۳۳	۷۶/۱
۱۶۰۲۰۰۶۰۰۰	برنامه ارتقای سلامت خون و فراورده های خونی	۱۳.۷۸۸	۱۰.۹۲۴	۶.۰۷۴	۱۹.۸۶۲	.	۲۴.۷۱۲	۸۰/۴
۱۶۰۲۰۰۲۰۰۰	برنامه ارائه خدمات فوریت های پزشکی پیش بیمارستانی	۷.۶۷۰	۱۹.۶۵۰	۱۰.۹۲۵	۱۸.۵۹۵	۸.۰۰۰	۳۵.۳۲۰	۵۲/۶
۱۴۰۳۰۰۱۰۰۰	برنامه پایش و مدیریت آلاینده ها	۱۲.۸۷۹	۴.۶۵۰	۲.۵۸۵	۱۵.۴۶۴	۱۳.۲۵۰	۳۰.۷۷۹	۵۰/۲
۱۸۰۲۰۰۱۰۰۰	برنامه آموزش دوره دوم متوسطه فنی و حرفه ای	۴.۵۷۲	۱۹.۱۱۰	۱۰.۶۲۵	۱۵.۱۹۷	.	۲۳.۶۸۲	۶۴/۲
۱۳۰۶۰۰۳۰۰۰	برنامه احیا، توسعه و بهره برداری اصولی از مراتع کشور	۱۱.۸۶۹	۴.۴۴۰	۲.۴۶۹	۱۴.۳۳۸	۲۰.۹۶۰	۳۷.۲۶۹	۳۸/۵
۱۹۰۳۰۱۹۰۰۰	برنامه حمایت از خانواده و زنان سرپرست خانوار	۱۲.۲۸۰	۲.۴۵۰	۱.۳۶۲	۱۳.۶۴۲	.	۱۴.۷۳۰	۹۲/۶
۱۹۰۳۰۰۵۰۰۰	برنامه تأمین مسکن ایثارگران	۹.۳۷۶	۱.۹۴۵	۱.۰۸۱	۱۰.۴۵۷	.	۱۱.۳۲۱	۹۲/۴
۱۳۰۶۰۳۳۰۰۰	برنامه تثبیت شن های روان و مقابله با بیابان زایی	۸.۶۳۳	۱.۸۰۵	۱.۰۰۴	۹.۶۳۷	۱۴.۸۲۰	۲۵.۲۵۸	۳۸/۲
۱۳۰۶۰۰۴۰۰۰	برنامه ترویج و توانمندسازی جوامع محلی و بهره برداران	.	۱۲.۶۹۴	۷.۰۵۸	۷.۰۵۸	۲۲.۴۲۰	۳۵.۱۱۴	۲۰/۱

کد برنامه	عنوان برنامه	جمع عملکرد اعتبارات تا سال ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد عملکرد سال ۱۳۹۸*	مجموع اعتبارات اختصاص یافته	برآورد سال های بعد	کل اعتبار پروژه	درصد تخصیص اعتبار تا سال ۱۳۹۸
۱۷۰۷۰۰۲۰۰۰	برنامه طراحی و ترویج صنایع دستی	۳.۸۴۲	۴.۸۹۰	۲.۷۱۹	۶.۵۶۱	۰	۸.۷۳۲	۷۵/۱
۱۳۰۳۰۰۵۰۰۰	برنامه ارائه خدمات هواشناسی	۲.۵۲۵	۶.۹۰۰	۳.۸۳۶	۶.۳۶۱	۴.۰۰۰	۱۳.۴۲۵	۴۷/۴
۱۷۰۴۰۰۱۰۰۰	برنامه اکتشاف باستان شناسی و تاریخی	۴.۱۵۸	۱.۶۸۰	۹۳۴	۵.۰۹۲	۰	۵.۸۳۸	۸۷/۲
۱۳۰۶۰۳۱۰۰۰	برنامه کنترل و مبارزه با آفات و بیماری های گیاهی و علف های هرز	۰	۸.۳۹۰	۴.۶۶۵	۴.۶۶۵	۱۱.۶۵۰	۲۰.۰۴۰	۲۳/۳
۱۹۰۴۰۰۳۰۰۰	برنامه ارائه خدمات توانبخشی به نیازمندان	۲.۶۲۲	۱.۱۳۰	۶۲۸	۳.۲۵۰	۰	۳.۷۵۲	۸۶/۶
۱۰۰۲۰۰۶۰۰۰	برنامه ارائه خدمات نقشه برداری و اطلاعات مکانی	۱.۸۵۷	۱.۹۱۰	۱.۰۶۲	۲.۹۱۹	۰	۳.۷۶۷	۷۷/۵
۱۳۰۶۰۱۱۰۰۰	برنامه افزایش محصولات زراعی	۰	۵.۱۷۰	۲.۸۷۵	۲.۸۷۵	۹.۳۴۵	۱۴.۵۱۵	۱۹/۸
۱۳۰۶۰۱۰۰۰۰	برنامه افزایش تولید محصولات دام و طیور	۰	۴.۰۳۰	۲.۲۴۱	۲.۲۴۱	۱۳.۵۹۰	۱۷.۶۲۰	۱۲/۷
۱۷۰۱۰۱۰۰۰۰	برنامه حفظ و ارتقای فعالیت های فرهنگی - دینی مساجد	۰	۳.۸۵۰	۲.۱۴۱	۲.۱۴۱	۰	۳.۸۵۰	۵۵/۶
۱۴۰۱۰۰۱۰۰۰	برنامه مدیریت و نظارت بر پسماندها	۱.۳۲۵	۵۰۰	۲۷۸	۱.۶۰۳	۳.۵۰۰	۵.۳۲۵	۳۰/۱
۱۳۰۶۰۲۹۰۰۰	برنامه واگذاری و سامان دهی مالکیت و صدور سند اراضی کشاورزی	۰	۲.۷۸۰	۱.۵۴۶	۱.۵۴۶	۱۰.۹۰۰	۱۳.۶۸۰	۱۱/۳
۱۳۰۴۰۰۱۰۰۰	برنامه اکتشاف منابع معدنی	۱.۰۷۳	۵۰۰	۲۷۸	۱.۳۵۱	۰	۱.۵۷۳	۸۵/۹
۱۶۰۲۰۰۱۰۰۰	برنامه ارائه خدمات درمانی	۰	۲.۰۰۰	۱.۱۱۲	۱.۱۱۲	۰	۲.۰۰۰	۵۵/۶
کل استان		۱۰.۶۸۰.۹۸۵	۶.۶۴۰.۲۸۰	۳.۶۹۱.۹۹۶	۱۴.۳۷۲.۹۸۰	۱۱.۶۷۹.۴۷۷	۲۹.۰۰۰.۷۴۱	۴۹/۶

مأخذ: محاسبات تحقیق براساس قوانین بودجه سنواتی کل کشور و مستند طرح های تملک دارایی های سرمایه ای استان ها در سال ۱۳۹۸.

* براساس خلاصه گزارش تفریغ بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور منتشره توسط دیوان محاسبات کشور، ضریب تخصیص اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای در سال ۱۳۹۸ معادل ۵۵/۶ درصد بوده است. بنابراین میزان تخصیص اعتبار پروژه ها در سال یاد شده براساس این ضریب برآورد شده است.

منابع و مآخذ

۱. قوانین بودجه سنواتی کل کشور.
۲. مستند طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها در سال ۱۳۹۸.
۳. فصیحی، حمید، «آسیب‌شناسی امور ناظر بر طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و ارائه راهبردهای سامان‌دهی»، مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری، ۱۴۰۰.